

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад
„Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка”

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

*Навчально-методичний посібник
для студентів неісторичних
спеціальностей університету
(денна форма навчання)*

Луганськ
ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”
2010

УДК 94(477)(075.8)

ББК 63.3(4Укр)я73

I–90

Рецензенти:

Литвиненко В. Ф. – доктор історичних наук, професор кафедри історії України Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Бодрухін В. М. – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Михальський І. С. – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри політології та правознавства Луганського національного університету імені Тараса Шевченка.

Історія України : навч.-метод. посіб. для студ. I–90 неісторич. спец. ун-ту / упоряд. : А. О. Климів, Т. Ю. Анпілогова, Н. Т. Гогохія, В. Ф. Семистяга ; Держ. закл. „Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка”. – Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2010. – 121 с.

Навчальний посібник містить навчальну програму курсу, плани семінарських занять, запитання й завдання для самоперевірки знань студентів, низку тестових і теоретичних завдань, рекомендовану літературу, а також питання до іспиту й критерії екзаменаційних оцінок.

Розрахований на студентів неісторичних спеціальностей денної форми навчання.

УДК 94(477)(075.8)

ББК 63.3(4Укр)я73

*Рекомендовано до друку навчально-методичною радою
Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка
(протокол № 10 від 16 червня 2010 р.)*

© Климів А. О., Анпілогова Т. Ю.,

Гогохія Н. Т., Семистяга В. Ф., 2010.

© ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2010.

ЗМІСТ

Вступне слово	4
Програма курсу “Історія України”	8
Плани семінарських занять	27
Семінар 1. Зародження української державності. Київська та Галицько-Волинська Русь	27
Семінар 2. Українська революція XVII ст. Формування козацько-гетьманської держави	28
Семінар 3. Українська національно-демократична революція 1917–1921 рр.	30
Семінар 4. Україна в сучасну добу	31
Запитання та завдання для самоперевірки знань студентів	33
Теоретичні питання до модульного контролю	54
Тестові завдання	56
Питання для підсумкового контролю знань	106
Рекомендовані підручники та навчальні посібники	110
Рекомендована література	114

ВСТУПНЕ СЛОВО

Історія України є провідним українознавчим курсом, одним з основних методологічних курсів у системі освіти країни. Вона входить до числа дисциплін, обов'язкових для вивчення як у загальноосвітній, так і у вищій школі. До того ж, в умовах розбудови незалежної держави історія більше, ніж наука. Це один із визначальних чинників державотворення, складова частина національного світогляду народу-автохтона, який споконвіку жив на своїй землі, складав глибокі традиції, творив зразки матеріальної культури, опановував і втрачав державні форми життя.

Початок 90-х років ХХ століття увінчався здобуттям Україною незалежності. Як наслідок – упродовж останніх років відбувається переосмислення минулого молоді держави. У його процесі спростовуються численні фальсифікації, відкриваються маловідомі сторінки історії. Не випадково, що головна мета вивчення курсу вітчизняної історії – формування широкого історичного світобачення, відродження національної самосвідомості, залучення до ідеалів української ментальності й духовності. Усе це й визначає зміст та основні напрямки навчального курсу “Історія України”.

Згідно з навчальними планами всіх неісторичних спеціальностей університету курс “Історія України” студенти денної форми навчання вивчають протягом першого або другого семестру (залежно від спеціальності).

Основними формами навчальної роботи з історії України є лекції та семінарські заняття, формами контролю – написання двох модульних контрольних робіт, іспит.

Вивчення курсу організовано таким чином: 14 лекцій (28 годин), які студенти слухають потоками, 4 семінарські заняття (8 годин), що проводяться по академічних групах. У кожній групі проводяться 2 письмових контрольних заходи з перевірки знань студентів (4 години), а також здійснюється індивідуальна робота зі студентами. Загалом на вивчення курсу історії України за навчальним планом відводиться 108 годин, з яких 72 години – на самостійне вивчення.

Лекції визначають зміст і спрямованість навчального процесу, в них у стислому вигляді подається науковий виклад історії України. Вони закладають підґрунтя для подальшої роботи на семінарських заняттях і для самостійної роботи.

На семінарські заняття виносяться основні проблеми курсу. На них під керівництвом викладача студенти поглиблюють, уточнюють й узагальнюють знання, отримані на лекціях і під час самостійної роботи.

Щоб підготуватися до семінарського заняття та взяти участь в обговоренні питань, запропонованих планом семінару, необхідно ознайомитися з рекомендованою літературою, зробити її конспект. Готуватися треба заздалегідь; крім конспекту джерел і літератури, слід обов'язково скласти план відповіді. Виступ на занятті може тривати до 10 хвилин; він має завершуватися власними висновками. На занятті можна користуватися своїми конспектами, але не перетворювати відповіді в читання записів.

Заняття передбачає творче обговорення питань, створення дискусійних ситуацій, доповнення, уточнення й у разі потреби виправлення виступів з проблем семінару.

Отже, семінарському заняттю обов'язково передусє самостійна робота. Вона є основним методом вивчення курсу історії України й потребує систематичності й регулярності. Запорукою успіху має бути самодисципліна, неухильне виконання вимог, що висувуються навчальним розпорядком.

Вивчаючи джерела або наукову чи навчальну літературу, треба робити записи у формі конспекту. Конспект – це стислий виклад основних думок твору своїми словами. Записувати слід лише головні положення та їх аргументацію. В окремих випадках найбільш влучне висловлення якогось положення можна записати повністю з відповідним посиланням на цитоване джерело.

Конспект має бути стислим і самостійним, вестися у спеціальному зошиті. Записи треба робити чітко, з виділенням найбільш важливих місць за допомогою абзаців, цифрової нумерації або підкреслюючи окремі положення.

Вивчаючи курс, студенти мають виконувати тестові завдання. Завдання тестового характеру, вміщені в посібнику, мають різний ступінь складності. Більша їх частина потребує вибору відповіді з поданих варіантів. Для цього у відповідях треба лише вказати номери або букви, якими позначені правильні варіанти. У тестах на знання історичних подій та їх хронології треба вказати правильну послідовність буквених позначок або знайти відповідність між подіями й датами; у питаннях, які не мають варіантів відповіді, подати свою відповідь без коментарів. Тести, які стосуються історичних осіб, потребують знання конкретних фактів їхніх біографій: треба або по фактах біографії назвати прізвище особи, або знайти відповідник щодо її діяльності, або з переліку фактів відібрати ті, що відносяться до її життя.

Увесь навчальний курс умовно розподілено на два основні модулі:

- від найдавніших часів до початку української національно-демократичної революції 1917–1921 рр.;
- від початку української національно-демократичної революції 1917–1921 рр. до сьогодення.

До кожного модуля входять 2 семінарських заняття, написання модульної письмової роботи, яка включає відповідь на теоретичні питання і тестування. Уся робота студентів оцінюється в балах, сума яких складає їх рейтинг. Оцінка „задовільно” виставляється студентові, який набрав не менше 50% балів. При переведенні семестрової оцінки в оцінку за національною системою використовується така шкала:

Національна шкала	Відсоток	Шкала ECTS
відмінно	90 – 100%	A – відмінно – відмінне виконання роботи з незначною кількістю помилок
добре	83 – 89%	B – дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками

добре	75 – 82%	C – добре – загалом правильна робота з кількома грубими помилками
задовільно	63 – 74%	D задовільно – посередньо, зі значною кількістю недоліків
задовільно	50 – 62%	E достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії оцінки
незадовільно	21 – 49%	FХ незадовільно – для одержання кредиту потрібне деяке доопрацювання
незадовільно	0 – 20%	F незадовільно – необхідне повторне вивчення дисципліни.

ПРОГРАМА КУРСУ “ІСТОРІЯ УКРАЇНИ”

ВСТУП

Історія як наука. Місце курсу історії України в системі гуманітарних наук, його предмет і завдання. Історія України в контексті європейської та загальносвітової історії, у вітчизняній та зарубіжній історіографії.

Періодизація історії України. Джерела її вивчення, їх класифікація та характеристика.

РОЗДІЛ 1

Первісна доба та період стародавніх цивілізацій на території України

Початок людського життя на території України. Періодизація історії первісного суспільства та її характеристика. Матріархально-патріархальні родоплемінні відносини та їх особливості. Духовне життя первісного суспільства.

Привласнюючі й відтворюючі форми господарчої діяльності первісних людей: збиральництво, рибальство, скотарство, землеробство та ремісництво.

Доба трипільської культури. Найдавніші племінні союзи. Кіммерійці. Таври. Скіфи. Сармати. Грецька колонізація Північного Причорномор'я та Приазов'я. Боспорське царство. Античні міста-держави.

Історичні джерела про східних слов'ян. Гіпотези та теорії їхнього походження. Ранні слов'яни. Їх матеріальна та духовна культура, господарство та суспільний лад, відносини із сусідами.

Давні слов'яни в V–VII століттях. Їхня суспільна та державна організація. Стосунки з кочовиками та Візантією. “Велике переселення народів” і його вплив на етнічну диференціацію східних слов'ян. Державні утворення неслов'янських народів на території сучасної України.

РОЗДІЛ 2

Українські землі в добу раннього середньовіччя. Київська Русь (VII–XIII ст.)

Історичні джерела про етнокультурну спільність південної групи східнослов'янських племен. Етнонім “Русь”, його походження, етносоціальний зміст та географічне поширення.

Східні слов'яни на території України у VIII–IX ст., їхні взаємовідносини з норманами, угро-фінськими племенами, Хазарським каганатом, Візантією.

Утворення й основні етапи розвитку Київської Русі. Різні теорії походження Київської держави та їх оцінка в сучасній історіографії.

Перші київські князі. Боротьба за консолідацію держави. Адміністративна реформа Володимира Святославовича і завершення формування Київської держави. Утвердження християнства на Русі. Його історичне значення.

Розквіт Київської Русі. Внутрішня і зовнішня політика Ярослава Мудрого та його наступників. Соціально-економічні та правові відносини в державі. “Руська правда”. Міжкнязівські усобиці та народні рухи. Володимир Мономах. Боротьба за зміцнення держави. Місце Київської Русі в середньовічній Європі. Її роль в історичних долях східнослов'янських народів.

Культура Київської Русі. Перші згадки про писемність у східних слов'ян. Церковнослов'янська мова та східнослов'янські мовні діалекти. Поширення писемності на Русі. Освіта. Наукові знання. Визначні культурно-освітні діячі Київської держави.

Поширення книг. “Остромирове Євангеліє”, “Ізборник Святослава”, “Києво-Печерський патерик” та інші.

Літописання. “Повість врем'яних літ”. Київський літопис. Література. “Слово про закон і благодать” Іларіона. “Повчання дітям” Володимира Мономаха. Ідея єдності Русі. “Слово о полку Ігоревім”.

Народний епос. Архітектура. Живопис. Фрески. Мозаїка. Художнє ремесло. Музика та видовища.

Містобудування. Роль міста в економічному і політичному житті держави та військово-оборонній справі. Найголовніші міста Русі.

Початок занепаду Київської держави. Причина її розпаду. Становлення і соціально-економічний розвиток самостійних князівств середнього Подніпров'я: Київського, Переяславського та Чернігівсько-Сіверського. Формування української народності. Перші згадки, географічне поширення топоніма та етноніма "Україна". Утвердження української символіки.

Причини піднесення Південно-Західних земель. Галицьке князівство та Волинь. Роман Мстиславович. Утворення Галицько-Волинської держави. Її внутрішня і зовнішня політика. Перше монголо-татарське вторгнення на руські землі. Боротьба Галицько-Волинської держави з лицарями-хрестоносцями, угорськими й польськими феодалами.

Навала орд Батия. Героїчна оборона Києва. Утворення Золотої Орди. Руські князівства під монголо-татарським ярмом. Вторгнення війська Бурундая в Галицько-Волинську Русь. Галицько-Волинське королівство – одна з форм національної держави, правонаступник Київської Русі. Українські королі – наступники Данила Галицького. Культура в Галицько-Волинській державі.

РОЗДІЛ 3

Українські землі в добу пізнього середньовіччя (XIV – XVI ст.)

Утворення Великого князівства Литовського. Інкорпорація українських земель до його складу. Велике князівство – поліетнічна держава литовців, українців, білорусів. Захоплення частини українських земель Польщею, Угорщиною та Туреччиною. Наступ лицарів Тевтонського ордену. Грюнвальдська битва. Крим і Північне Причорномор'я. Напади турецьких і татарських орд на Україну; їхні руйнівні наслідки.

Завершення формування української народності. Її етносоціальні ознаки.

Соціально-економічний розвиток українських земель. Зростання міст. Розвиток ремесел і міських промислів. Поширення магдебурзького права. Закріпачення селянства. Панщинно-фільваркове господарство. Форми феодального землеволодіння і господарювання. Литовські статuti. Торговельно-економічні та культурні зв'язки українських земель з європейськими країнами.

Приєднання Чернігово-Сіверських земель до Московщини. Претензії московського двору на давньоруську спадщину. Лівонська війна.

Литовсько-польські унії та їхній вплив на подальшу долю українського народу. Люблінська унія. Утворення Речі Посполитої. Зміна політичного становища українських земель. Зростання політичної та економічної експансії Польщі.

Кримське ханство. Вторгнення ординців в українські землі. Слов'янське населення в Криму. Італійські факторії в Криму. Вторгнення турецьких військ у Крим. Установлення васальної залежності Кримського ханства від Османської імперії.

Церковні відносини в Речі Посполитій. Братства. Берестейська унія католицької і православної церков. Боротьба українського народу проти експансії католицизму. Роль церкви у збереженні та розвитку національної самобутності українського народу.

Культура України XIV–XVI ст. Особливості розвитку української культури. Стан освіти. Наукові знання. Друкарство. І.Федоров. Розвиток мови та літератури. Усна народна творчість. Театр і музика. Образотворче мистецтво. Архітектура. Етнокультурні риси українського народу кінця XVI ст.

РОЗДІЛ 4

Доба козаччини

Виникнення українського козацтва. Козацтво як явище світової історії. Заняття, звичаї та побут козаків. Д.Байда-Вишневецький. І.Підкова. Запорозька Січ та її устрій. Козацька символіка. Реєстрове козацтво. Козацькі походи на Крим та Туреччину.

Поширення козацтва. Боротьба проти національного та соціально-релігійного гніту. Перші козацькі повстання. К.Косинський. С.Наливайко.

Братства й визвольний рух. Православ'я і козацтво. П.Могила. І. Борецький.

Розкол козацтва та його подальше об'єднання. С.Кішка. Покозачення України. П.Конашевич-Сагайдачний. Хотинська війна.

Селянсько-козацькі повстання 20–30-х рр. XVII ст. М. Жмайло. Т. Федорович (Трясило). І. Сулима. П. Павлюк (Бут). Д. Гуня. К. Скидан. Я. Острянин.

Визвольна війна під проводом Б.Хмельницького. Її причини. Характер та рушійні сили. Передумови повстання. Воєнні дії 1648–1649 рр. Перемога під Жовтими Водами і Корсунем. Битва під Пилявцями. Похід козацького війська в західноукраїнські землі. Формування елементів державності в ході всенародної війни.

Нове польське вторгнення в Україну. Розгром польського війська під Зборовом. Зборівський договір. Становлення козацько-гетьманської держави. Її внутрішня і зовнішня політика.

Воєнні дії 1651–1653 рр. Битва під Берестечком. Білоцерківський мир. Розгром шляхетського війська під Батогом. Битва під Жванцем.

Посилення економічних та політичних зв'язків України з Москвою в ході визвольної війни. Рішення Земських соборів у лютому 1651 р. і жовтні 1653 р. Переяславська рада 1654 р. Договір з Московією. “Березневі статті” 1654 р. Їх умови, правове та історичне значення. Альтернативи історичного розвитку української держави. Продовження війни з

Польщею в 1654–1657 рр. Битва під Охматовим. Стосунки з іншими державами. Віленське перемир'я 1656 р. Чигиринська рада 1656 р. та її рішення.

Боротьба за політичну єдність і національну державність після смерті Б. Хмельницького. І. Виговський. Соціальні протиріччя в Україні. Гадяцький договір. Війна з Московією. Конотопська битва.

Ю. Хмельницький. Переяславські статті 1659 р. Чуднівський розгром. Розкол України. І. Брюховецький і П. Тетеря.

Україна в геополітичних планах Московії, Польщі й Туреччини. П. Дорошенко. Андрусівська угода 1667 р. Порушення територіальної цілісності України. Д. Многогрішний та І. Самойлович. Кошовий отаман І. Сірко. Кримські та Азово-Дніпровські походи. Чигиринські походи. Журавненський мир 1676 р. Бахчисарайський мирний договір 1681 р. “Вічний мир” 1686 р. і остаточне закріплення поділу України.

Адміністративно-територіальний устрій Лівобережжя. Феодальне землеволодіння. Ремесла, промисли, торгівля. Формування всеукраїнського ринку. Шовіністична політика Московської держави на Лівобережній Україні. Обмеження української державності. Діяльність малоросійського приказу та воєвод. Ліквідація самостійності української православної церкви. Визвольні та соціальні рухи.

Соціальний та національний гніт Польщі на Правобережжі й у західноукраїнських землях. Активізація діяльності уніатської церкви. Наступ Польської держави на права козацтва. Сеймова ухвала 1696 р. про скасування козацтва в Польщі. Визвольні та соціальні рухи.

Українська культура в XVII ст. Розвиток освіти й науки. Книгодрукування. Особливості духовного життя. Нові здобутки літератури і мовознавства. Л. Баранович. П. Беринда. І. Борецький. І. Величковський. І. Галятовський. І. Гізель. Л. Зизанія. С. Косів. П. Могила. С. Плетенецький. А. Радивилівський. М. Смотрицький. Усна народна творчість. Театр і музика. Архітектура. Образотворче мистецтво. Культурні зв'язки з іншими державами.

Гетьманування І. Мазепи. Коломацькі статті. Участь козацьких полків у Північній війні. Розрив відносин з Московією та боротьба за відновлення державності українського народу. Союз України зі Швецією. Поразка І. Мазепи. Мазепинці та їхні політичні концепції. П. Орлик та його Конституція і Вивід прав України.

Соціально-економічний розвиток та політичне становище України в першій половині XVIII ст. Формування великого землеволодіння. Узаконення панщини. Розвиток сільського господарства. Українські міста. Розвиток продуктивних сил у промисловості. Подальше формування ринкових відносин. Обмеження автономії України. Малоросійська колегія та її функції. Відновлення гетьманства. І. Скоропадський. П. Полуботок. Д. Апостол.

Запорожці на території кримського ханства. Нова Січ.

Правобережжя та західноукраїнські землі в першій половині XVIII ст.

Національно-визвольні та соціальні рухи.

Економічне та політичне становище України в другій половині XVIII ст. Нові явища в господарському житті. Поширення кріпацтва. Розвиток мануфактурного виробництва. Посилення антиукраїнської політики Росії. К. Розумовський. Остаточна ліквідація автономного устрою та гетьманства. Ліквідація самоуправління Слобожанщини. Кошовий отаман П. Калнишевський. Знищення Запорозької Січі. Подальша доля козацтва.

Правобережжя та західноукраїнські землі. Зміни в політичному становищі. Визвольні рухи. Коліївщина. Її соціальне та політичне підґрунтя. М. Залізняк та І. Гонта.

Народні рухи на Лівобережжі, Слобожанщині, Запорожжі.

Російсько-турецькі війни другої половини XVIII ст. Участь у них українського козацтва. Заселення та освоєння Північного Причорномор'я та Приазов'я.

Поділи Польщі та нове політичне розчленування України. Їх історичні наслідки.

Українська культура у XVIII ст. Особливості розвитку культури. Стан освіти і науки. Друкарство. Громадсько-політична думка. С. Яворський. Ф. Прокопович.

Г. Кониський. Г. Сковорода. Мовна ситуація в Україні. Літературна та усна народна творчість. Козацько-старшинські літописи Самовидця, Г. Граб'янки, С. Величка. Історичні дослідження. Архітектура. Образотворче мистецтво. Музика. Вплив української культури на російську.

РОЗДІЛ 5

Українські землі під владою Російської та Австрійської імперій (кінець XVIII – початок XX ст.)

Політичний стан та адміністративний устрій українських земель наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст. Колонізаторська політика Австро-Угорщини та Росії на українських землях. Запорозькі козаки на нових землях.

Участь українців у війні Франції та Росії. Їхня подальша доля.

Громадська опозиція російському царизму в Україні. Масонство. Російські та польські революційні рухи в Україні у 20–30-х роках.

Соціально-економічний розвиток українських земель. Феодально-кріпосницька система – основний гальмівний чинник економічного розвитку. Зростання антикріпосницької боротьби. У. Кармалюк, Л. Кобилиця.

Скасування панщини в західноукраїнських землях. Інвентарна реформа на Правобережжі.

Посилення кризи феодально-кріпосницької системи. Формування нового економічного укладу і виробничих відносин у промисловості та сільському господарстві. Розвиток внутрішньої торгівлі й системи шляхів сполучення.

Початок відродження української національної самосвідомості. Українське культурне відродження на Слобожанщині. Початки українського народознавства. Розвиток української історіографії.

Політизація українського національного руху. Кирило-Мефодіївське братство – перша українська політична нелегальна організація. М. Костомаров, П. Куліш, Т. Шевченко та їхня роль в українському національному відродженні.

Особливості національного відродження в Західній Україні. “Руська трійця”. М. Шашкевич. Я. Головацький. І. Вагилевич. Альманахи “Син Русі”, “Зоря”, “Русалка Дністровая”, “Вінок русинам на обжинки”.

“Закарпатські будителі”.

Вплив європейських національно-визвольних революцій 1848 – 1849 рр. на піднесення національного руху в Україні.

Піднесення української культури першої половини ХІХ ст. – головний наслідок національного відродження. Розвиток освіти й науки. Особливості літературного процесу. Розвиток української мови і літератури. І. Котляревський. Г. Квітка-Основ'яненко. П. Гулак-Артемівський. Є. Гребінка. Т. Шевченко. Друкарство. Музика. Культурно-освітні установи. Становлення українського професійного театру. Архітектура. Живопис. Скульптура. Традиційно-побутова культура.

Гальмування розвитку української культури австрійською, російською і польською адміністраціями.

Соціально-економічні зміни в підросійській Україні в другій половині ХІХ ст. Ліквідація кріпацтва. Реформування адміністративно-політичного устрою в 60–70-х рр. Його причини та історичне значення.

Структурна перебудова господарства. Особливості та хід промислового перевороту, його економічні й соціально-політичні наслідки.

Соціально-економічний розвиток західноукраїнських земель після революції 1848 – 1849 рр. у Габсбурзькій монархії. Зміни в промисловості, сільському господарстві та соціальній структурі населення. Масові переселенські рухи за океан.

Посилення політичного, національного та соціального гніту Австро-Угорщини та Росії на українських землях. Валуєвський циркуляр та Емський указ.

Активізація громадсько-політичного та національно-визвольного рухів. Вироблення й поширення української національної ідеї. “Громадівці” і “хлопомани”. “Братство тарасівців”. “Молода Україна”.

“Москвофіли” і “народовці”. Політизація національного руху в західноукраїнських землях. Виникнення політичних партій. Громадсько-політична діяльність І. Франка, О. Терлецького, М. Павлика, М. Грушевського, М. Драгоманова.

Робітничий рух. Поширення марксизму.

Українська культура першої половини XIX століття. Тотальний наступ російського царату на українську мову й обмеження її поширення в західноукраїнських землях. Стан освіти. Досягнення науки і техніки. Українська література як чинник боротьби проти національного й соціального гноблення. Архітектура. Розвиток мистецтва. Традиційно-побутова культура.

Соціально-економічний розвиток України на початку XX ст. Україна у світовому економічному господарстві. Економічна криза 1900 – 1903 рр. Робітничий рух і його політичні партії. Розгортання селянського руху. Земська опозиція.

Український національний рух у переддень революційного вибуху. Пожвавлення політичної активності інтелігенції. Східна Галичина – “український П’ємонт”. Виникнення перших українських політичних партій у Наддніпрянщині. Їхні програми, стратегія, тактика, лідери.

Революційні події 1905 – 1907 рр. в Україні. Піднесення визвольного руху в західноукраїнських землях. Українська депутація в I і II Державних думах Російської імперії. Вивільнення української мови від урядових заборон. Преса й видавнича діяльність. “Просвіти”.

Політична реакція та посилення політики національного пригноблення російської адміністрації в Україні після поразки першої демократичної революції. Шовіністичний наступ проти українства. “Справа Бейліса”. Урядова заборона відзначення 100-річчя від дня народження Тараса Шевченка. “Українське питання” в агітаційно-пропагандистській діяльності політичних партій.

Столипінська реформа в Україні та її наслідки. Визвольні змагання в західноукраїнських землях.

Характерні особливості та здобутки культури українського народу на початку ХХ ст. Система народної освіти. Розвиток науки і техніки. Історіографія. Мовознавство. Етнографія. Суспільно-політична думка. В. Антонович. Д. Багалій. В. Вернадський. М. Грушевський. О. Єфименко. А. Кримський. М. Туган-Барановський.

Здобутки української літератури.

Демократичний напрям в українській літературі: В. Винниченко, П. Грабовський, М. Коцюбинський, Л. Мартович, Панас Мирний, І. Нечуй-Левицький, В. Стефаник, Леся Українка, І. Франко та інші. Драматургія і театр: М. Заньковецька, І. Карпенко-Карий, М. Кропивницький, М. Садівський, П. Саксаганський. Музика: М. Леонтович, М. Лисенко, С. Людкевич. Образотворче мистецтво. Нове в громадському побуті й народній творчості.

Вплив національного руху й соціальної боротьби на розвиток української культури.

Соціально-економічне та політичне становище українських земель напередодні Першої світової війни. Україна в політиці протидіючих блоків.

Національно свідоме українство під час війни. Головна Українська Рада. Українські Січові Стрільці (УСС). Розкол українських соціал-демократів Наддніпрянщини в питанні ставлення до війни. “Союз визволення України” (СВУ). Загальна Українська Рада.

Воєнні дії на території України. Репресії та переслідування українців австро-угорськими та російськими властями.

Економічне становище України в роки війни. Господарська розруха й погіршення становища мас. Назрівання кризових явищ і розвиток масового революційного руху.

РОЗДІЛ 6
Національно-демократична революція в Україні.
Боротьба за відродження української державності
(1917 – 1921 рр.)

Друга російська буржуазно-демократична революція та піднесення національно-визвольного руху в Україні. Ліквідація органів самодержавної влади й установа демократичних свобод. Утворення Центральної Ради та рад робітничих і солдатських депутатів.

Перші національні маніфестації. Українські політичні партії та організації. Український національний конгрес. Українізація армії. Перший Універсал Центральної Ради. Утворення Генерального Секретаріату. Другий Універсал Центральної Ради. Центральна Рада – крайовий орган влади. З'їзд народів Росії.

Жовтневий переворот у Петрограді та його вплив на події в Україні. Третій Універсал Центральної Ради. Проголошення Української Народної Республіки. Загострення боротьби за владу. Перший з'їзд Рад України. Утворення більшовицької УНР. Четвертий Універсал Центральної Ради. Проголошення незалежності УНР. Її розбудова. М. Грушевський.

Брест-Литовські мирні переговори. Більшовицька інтервенція проти УНР. Донецько-Криворізька республіка. Встановлення режиму більшовицької диктатури.

Німецько-австрійський окупаційний режим. Падіння Центральної Ради. П. Скоропадський. Утворення гетьманського уряду. Його внутрішня і зовнішня політика. Відмова гетьмана від гасла самостійної України.

Другий з'їзд Рад України. Проголошення незалежності більшовицької УНР. Утворення КП(б)У.

Консолідація національно-демократичних сил. Український національний союз. Падіння гетьманського режиму. Встановлення влади Директорії. Її соціальна база. Відродження УНР. В. Винниченко, С. Петлюра.

Відносини з Антантою. Внутрішня політика Директорії. Друга війна РРФСР проти УНР. Відновлення більшовицької УСРР. Варшавські угоди та їхні наслідки.

Листопадова національно-демократична революція в західноукраїнських землях. Проголошення ЗУНР. Її внутрішня й зовнішня політика. Д. Вітовський, Є. Петрушевич, К. Левицький. Акт злуки 22 січня 1919 року та його історичне значення. Утворення Української Соборної Держави.

Українсько-польська війна. Радянсько-польська війна. Ризький договір. Причини поразки та уроки української національно-демократичної революції.

РОЗДІЛ 7

Міжвоєнний період (1921–1939 рр.)

Зовнішня і внутрішня політика УСРР на початку 20-х рр. Її державний статус у 1921–1922 рр. Поворот до непу. Соціально-політичні аспекти голоду 1921–1922 рр. в Україні. Формування й утворення СРСР. Політико-правові аспекти “входження” УСРР до складу СРСР.

Українізація: причини, суть, наслідки. Прояви національного комунізму. М. Хвильовий (Фітільов). Л. Шумський. М. Волобуєв.

Українське відродження. Освіта і наука. Д. Багалій. В. Вернадський. К. Воблій. Д. Граве. О. Гермайзе. М. Грушевський. С. Єфремов. М. Крилов. А. Кримський. А.Макаренко. М. Скрипник. О. Фомін. М. Яворський та інші.

Українознавство. Літературний ренесанс. Літературні організації “Плуг”, “Гарт”, „Забой”, “ВАПЛІТе”, ВУСПП, “Неокласики”, “Символісти”, “Футуристи”. Культурно-освітня робота. Театральне, музичне, кіно- й образотворче мистецтво. Архітектура. Скульптура. Церковне життя.

Згорання непу. Запровадження в Україні сталінської політики воєннокомуністичного штурму. Директивне господарювання і план. Згубні наслідки форсованої індустріалізації та насильницького розселяння. Голодомор 1932 – 1933 рр. та його соціально-демографічні наслідки для України. Народне господарство України

напередодні Другої світової війни. Глибокі соціальні деформації. Масові репресії та їхні жертви. Конституція УРСР 1937 р.

Політико-правовий статус Західної України, Північної Буковини, Бессарабії та Закарпаття в міжвоєнний час.

Соціально-політичне та економічне становище західноукраїнських земель під владою Польщі, Румунії і Чехословаччини. Культурно-освітній та національно-визвольний рух. Організація українських націоналістів, методи її діяльності. Інтегральний націоналізм. Д. Донцов. Церковне життя.

Карпатська Україна. А. Волошин. Угорська окупація Карпатської України та її наслідки.

РОЗДІЛ 8

Україна в роки Другої світової війни (1939 – 1945 рр.)

Українське питання в європейських міжнародних відносинах напередодні та на початку Другої світової війни. Пакт Молотова-Ріббентропа від 23 серпня 1939 року. Початок Другої світової війни.

Вступ Червоної армії в Західну Україну. Включення Західної України, Північної Буковини та Південної Бессарабії до складу УРСР. Радянізація нових територій. Утвердження тоталітарного режиму. Політика репресій і геноциду сталінщини в західноукраїнських землях. Українські самостійницькі сили напередодні та на першому етапі світової війни. Опір ОУН новому режиму. Розлам в ОУН та його наслідки.

Україна напередодні вторгнення нацистської Німеччини. Напад Німеччини на СРСР. Проголошення війни Великою Вітчизняною. Український напрям у плані “Барбаросса”. Відхід Червоної армії із Західної України. Політика докраних фактів.

Спроба відновлення Української держави 30 червня 1941 року. Оцінка цієї події в сучасній історіографії. С. Бандера. А. Мельник. Я. Стецько.

Поразка Червоної армії в битвах за Україну. Тимчасова окупація українських земель Німеччиною та її сателітами.

Розчленування України та пограбування її національних багатств. Окупаційний режим. Гітлерівський геноцид проти українського народу.

Рух Опору та його течії в Україні. Радянське підпілля і партизанський рух. „Поліська Січ” Т. Бульби-Боровця. ОУНівське підпілля. Створення Української повстанської армії.

Корінний перелом у ході Другої світової війни. Початок визволення території України. Битва за Лівобережну Україну і Донбас.

Остаточне визволення території України від окупантів. Початок відбудовних робіт. Відновлення більшовицького режиму. Новий фронт ОУН-УПА.

Завершення війни. Історичне значення перемоги країн антигітлерівської коаліції у Другій світовій війні. Вклад українського народу в перемогу над окупантами. Втрати України у Другій світовій війні. Зміна кордонів та міжнародного становища УРСР. Україна – співзасновниця ООН.

Особливості культурного життя в роки війни.

РОЗДІЛ 9

Радянська Україна у 1945 – 1991 рр.

Становище економіки України в повоєнні роки. Успіхи, складнощі й труднощі відбудовчого процесу. Голод 1946 – 1947 рр.

Повоєнний сталінський режим. Посилення тоталітаризму. “Ждановщина” в Україні. Розвиток освіти, науки, літератури, мовознавства, культури в умовах наступу тоталітарного режиму. Завершення радянзації західних областей. Політичні й соціально-економічні перетворення та їхній вплив на загальнополітичну ситуацію в Україні. Ліквідація Української греко-католицької церкви (УГКЦ). Депортація українців. Операція “Вісла”. Політичні репресії. Збройний опір ОУН–УПА тоталітаризму. Р.Шухевич (Т.Чупринка).

Культурне життя у другій половині 40-х – на початку 50-х рр. Упровадження обов’язкового семирічного навчання.

Початок десталінізації. Святкування 300-річчя “возз’єднання” України з Росією. Завершення формування території УРСР. XX з’їзд КПРС. Курс на демократизацію суспільства.

Пошуки нових економічних методів господарювання. Рівень життя населення.

Україна на міжнародній арені. Діяльність УРСР у міжнародних організаціях. Торговельно-економічні зв’язки України.

Лібералізація суспільно-політичного життя. Зародження дисидентського руху та громадського опору.

Антицерковна кампанія.

Суперечливі процеси в розвитку освіти, науки, літератури, мовознавства, культури. Поява руху шістдесятників.

Крах політики реформ. Жовтневий 1964 року переворот і його вплив на подальший розвиток українського суспільства.

Наростання кризи тоталітарної системи в 1965 – 1985 рр. Становище господарства України. Посилення централізації виробництва. Нові спроби реформування економіки та їх провал.

Науково-технічна революція і наука в Україні.

Посилення кризових явищ у соціально-економічному, політичному й культурному житті республіки. П. Шелест. В. Щербицький. Конституція УРСР 1978 року.

Демографічні зміни та їхні наслідки. Посилення русифікації. Русифікація освіти та культури.

Розвиток національно-визвольного руху. Його програмні та організаційні засади. Концептуальні погляди інакомислячих. Форми й методи опору існуючому режимові. Посилення організованості й радикалізації національно-визвольного руху. Поширення репресій правлячого режиму проти інакомислячих.

Опозиційний рух 70-х – початку 80-х рр. та його переслідування. Утворення і діяльність Української гельсінської групи (УГГ), її розгром. Релігійне дисидентство.

Україна на шляху до свободи й незалежності у 1985 – 1991 рр. Демократизація суспільства. Перебудова. Її мета і проблеми. Новий етап у розвитку громадсько-політичної

активності мас. Руйнування стереотипів та ідеологічних догм.

Виборчі кампанії 1989 – 1990 рр. Перша сесія Верховної Ради УРСР. Демократичний блок і парламентська більшість. Викриття злочинів тоталітарної системи. Формування антикомуністичної політичної опозиції. Прийняття Декларації про державний суверенітет і Закону про економічну самостійність. Їхнє історичне значення.

Зміни в політичній системі суспільства. Кінець монополії КПРС. Виникнення нових політичних партій та рухів. Їхні лідери, платформи, місце в боротьбі за незалежну Українську державу.

Стан української економіки. Формування економічних передумов розпаду СРСР. Опір застосуванню економічних важелів розвитку промисловості. Протистояння прогресивним змінам у сільському господарстві. Криза соціальної сфери та екології. Катастрофа на Чорнобильській АЕС 26 квітня 1986 року – трагедія і біль нації.

Робітничий рух та його особливості.

Загострення політичної боротьби. Друга сесія Верховної Ради. Студентські голодування та їхні наслідки. Опір демократичним перетворенням. Боротьба між проімперськими та національно-визвольними силами. Невдача спроб реформувати СРСР.

Національно-культурне відродження. Зростання національної свідомості й духовності. Становище української мови. Прийняття “Закону про мови” в УРСР. Відродження історичної пам’яті. Повернення забутих імен діячів освіти, науки, літератури, культури і мистецтва. Переорієнтація української культури на загальнолюдські цінності. Відновлення греко-католицької та автокефальної українських церков.

РОЗДІЛ 10

Україна – суверенна незалежна держава

Спроба серпневого 1991 року державного перевороту в СРСР. Прийняття Акта незалежності – найважливіша віха новітньої історії України.

Всенародний референдум 1 грудня 1991 року та його історичне значення. Обрання Президентом суверенної України Л.Кравчука. Припинення існування СРСР. Біловезька угода та утворення Співдружності Незалежних Держав (СНД).

Розбудова суверенної України. Формування збройних сил та інших інститутів державності. Реорганізація органів влади. Формування багатопартійності та її особливості. Встановлення зв'язків з українською діаспорою. Її роль в національно-державному відродженні українського народу та розбудові суверенної держави.

Зовнішньополітичний курс України. Міжнародне визнання незалежності Української держави. Стосунки з ближнім і дальнім зарубіжжям. Військова доктрина України. Ядерне роззброєння. Участь у миротворчих акціях ООН. Україна в Раді Європи. Місце України в міжнародному розподілі праці та внесок у вирішення глобальних проблем сучасності: демографічної, продовольчої, економічної, екологічної, відвернення загрози ядерної та локальних воєн. Проблеми євроінтеграції.

Соціально-економічна криза. Її причини, характер, наслідки та пошук шляхів подолання. Стратегічні прорахунки в здійсненні реформ.

Загострення внутрішньополітичної ситуації. Його причини і наслідки.

Політична криза. Вибори Верховної Ради України XIII скликання. Обрання Л. Кучми Президентом України. Проблема розподілу влади. Прийняття Конституції 1996 р. Березневі вибори 1998 р. Вибори Президента України 1999 р. Обрання Л. Кучми вдруге Президентом України.

Особливості культурно-духовного процесу в умовах розбудови суверенної незалежної України. Законодавство про освіту в державі. Національна доктрина розвитку освіти. Зміни в характері діяльності вищої школи. Перспективи розвитку вищої освіти та Болонський процес. Реалізація принципу свободи совісті.

Криза влади 2004 р. та “помаранчева революція”. В. Ющенко. Конституційна реформа.

Політична криза навесні–влітку 2007 р. Позачергові вибори до Верховної Ради України 2007 р. та їхні результати.
Криза парламентської коаліції 2008 р. Президентські вибори 2010 р. В. Янукович.
Підсумки історичного шляху українського державотворення, альтернативи і перспективи для України у XXI столітті.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінар 1. Зародження української державності. Київська та Галицько-Волинська Русь

ПЛАН

1. Основні етапи політичного розвитку Київської Русі.
2. Тенденції соціально-економічного та культурного розвитку Київської Русі.
3. Галицько-Волинське князівство та його роль і місце в історії української державності.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Теорії походження й розвитку держави у східних слов'ян.
Реформи князя Володимира та їх значення.
Монголо-татарська навала та її вплив на історичний розвиток давньоруської державності.
Данило Галицький – перший український король.

ЛІТЕРАТУРА

- Баран В. В. Історія України / В. В. Баран, Г. Я. Лев, З. О. Йосипович, Ю. Д. Зайцев. – Л.: Світ, 2003. – 520 с.
- Баран В. Д. Княжий Галич в історії України / В. Д. Баран // Укр. іст. журн. – 2001. – № 4. – С. 50 – 55.
- Бойко О. Д. Історія України / О. Д. Бойко. – К.: Академвидав, 2007. – 688 с.
- Борисенко В. Й. Курс української історії: з найдавніших часів до XX століття: навч. посібник / В. Й. Борисенко. – К.: Либідь, 1996. – 616 с.
- Грушевський М. С. Історія України-Руси: в 11 т., 12 кн. / М. С. Грушевський. – К.: Наук. думка, 1991–2002. – (Пам'ятки історичної думки України).
- Грушевський М. С. Ілюстрована історія України / М. С. Грушевський. – К.: Наук. думка, 1992. – 544 с. – (Пам'ятки історичної думки України).
- Залізняк Л. Де, як і коли виникла давньоруська народність / Л. Залізняк // Пам'ять століть. – 1998. – С. 2–15.

Котляр М. Ф. Галицько-Волинська Русь / М.Ф. Котляр. – К. : Альтернативи, 1998. – 336 с.

Котляр М. Ф. Галицько-Волинське князівство // Укр. іст. журн. – 2000. – № 1. – С. 21–32.

Півторак Г. Українці: звідки ми і наша мова / Г. Півторак. – К. : Наук. думка, 1993. – 200 с

Присяжнюк В. Виникнення і розвиток давньоруської держави / В. Присяжнюк // Історія України. – 2003. – № 44. – С. 1–6.

Ричка В. М. Київська Русь: проблеми, пошуки, інтерпретації / В.М. Ричка // Укр. іст. журн. – 2001. – № 2. – С. 23 – 34.

Толочко О. П. Київська Русь / О. П. Толочко, П.П. Толочко. – К. : Альтернативи, 1998. – 352 с. – (Україна крізь віки. – Т. 4).

Семінар 2. Українська революція XVII ст. Формування козацько-гетьманської держави

ПЛАН

1. Причини, характер, рушійні сили та особливості національної революції українського народу 1648–1676 рр. Її періодизація.

2. Формування і становлення козацько-гетьманської держави.

3. Переяславська рада і значення українсько-московського договору 1654 р.

4. Боротьба за українську державність в добу Руїни.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Богдан Хмельницький – видатний державний діяч і полководець, фундатор української козацько-гетьманської держави.

П. Дорошенко та його боротьба за об'єднання українських земель.

Причини поразки національної революції XVII ст. та її наслідки для перспектив українського державотворення.

ЛІТЕРАТУРА

Апанович О. М. Українсько-російський договір 1654 року. Міфи і реальність. – К.: „Варта”, 1994. – 96 с.

Баран В. В. Історія України / В. В. Баран, Г. Я. Лев, З. О. Йосипович, Ю. Д. Зайцев. – Л.: Світ, 2003. – 520 с.

Бойко О. Д. Історія України / О. Д. Бойко. – К.: Академвидав, 2007. – 688 с.

Борисенко В. Й. Курс української історії: з найдавніших часів до XX століття: навч. посібник / В. Й. Борисенко. – К.: Либідь, 1996. – 616 с.

Горобець В. М. Українська зовнішня політика після Переяслава: стратегічні цілі та тактичні відступи другої половини 1655 р. / В. М. Горобець // Укр. іст. журн. – 2000. – № 1. – С. 31 – 45; № 2. – С. 58 – 69.

Грушевський М. С. Ілюстрована історія України / М. С. Грушевський. – К.: Наук. думка, 1992. – 544 с. – (Пам’ятки історичної думки України).

Гуржій О. І. Українська козацька держава в другій половині XVII – XVIII ст.: кордони, населення, право / О. І. Гуржій. – К.: Основи, 1996. – 224 с.

Смолій В. А. Політична система українського суспільства у роки Національної революції XVII століття / В. А. Смолій, В. С. Степанков. – К.: Інститут історії України, 2008. – 120 с.

Смолій В. А. У пошуках нової концепції історії визвольної війни українського народу XVII ст. / В. А. Смолій, В. С. Степанков. – К.: Ін-т історії України АН України, 1992. – 41 с.

Смолій В. А. Українська національна революція XVII ст. (1648–1676 рр.) / В. А. Смолій, В. С. Степанков. – К.: Альтернативи, 1999. – 352 с.

Чухліб Т. Проблема легітимності переяславсько-московських домовленостей 1654 р. / Т. Чухліб // Історія України. – 2004. – № 1. – С. 2 – 7; № 2. – С. 11 – 16.

Шевчук В. П. Історія української державності / В. П. Шевчук, М. Г. Тараненко. – К.: Либідь, 1999. – 480 с.

Яковлева Т. Руїна Гетьманщини: Від Переяславської ради-2 до Андрусівської угоди (1659-1667 рр.) / Т. Яковлева / Лариса Білик (пер. з рос.). – К.: Видавництво Соломії Павличко „Основи”, 2003. – 643 с.

Семінар 3. Українська національно-демократична революція 1917 – 1921 рр.

ПЛАН

1. Державотворча діяльність Центральної Ради. Перша УНР.
2. Гетьманат “Українська держава”.
3. Друга УНР. Уроки революції.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Михайло Грушевський – видатний політичний, державний та громадський діяч України.

ЗУНР та її історична доля.

Причини поразки й уроки українських національно-визвольних змагань.

ЛІТЕРАТУРА

Баран В. В. Історія України / В. В. Баран, Г. Я. Лев, З. О. Йосипович, Ю. Д. Зайцев. – Л.: Світ, 2003. – 520 с.

Бойко О. Д. Історія України / О. Д. Бойко. – К.: Академвидав, 2007. – 688 с.

Грицак Я. Нарис історії України: формування модерної української нації XIX–XX століття: навч. посібн. для учнів гуманіт. гімназій, ліцеїв, студ. іст. ф-тів вузів, вчителів / Я. Грицак. – К.: Генеза, 1996. – 360 с.

Грушевський М. С. Ілюстрована історія України / М. С. Грушевський. – К.: Наук. думка, 1992. – 544 с. – (Пам’ятки історичної думки України).

Гунчак Т. Україна: перша половина XX століття. Нариси політичної історії / Т. Гунчак. – К., 1993. – 288 с.

Пивовар С. Берестейський мирний договір крізь призму становлення українського народу до державності, С. Пивовар // Київська старовина. – 1998. – № 1. – С. 25 – 40.

Реєнт О. Павло Скоропадський / О.Реєнт // Історія України. – 2004. – № 17 – 20.

Рубльов О. С. Українські визвольні змагання 1917 – 1920 рр. / О. С. Рубльов, О. П. Реєнт. – К. : Альтернативи, 1999. – 320 с.

Шевченко В. Українська Центральна Рада: демократизм, легітимність, правотворчість (1917–1918) // Історія України. – 2005. – № 4. – С. 1 – 5.

Семінар 4. Україна в сучасну добу

ПЛАН

1. Історичні передумови й особливості української національної революції 1989–1991 рр. Проголошення державної незалежності України.
2. Формування політичної системи незалежної України.
3. Соціально-економічні проблеми державного будівництва.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Розпад СРСР та його наслідки для України.

Культурно-духовні процеси в сучасній Україні.

Альтернативи геополітичної орієнтації України.

ЛІТЕРАТУРА

Баран В. В. Історія України / В. В. Баран, Г. Я. Лев, З. О. Йосипович, Ю. Д. Зайцев. – Л.: Світ, 2003. – 520 с.

Бойко О. Д. Історія України / О. Д. Бойко. – К. : Академвидав, 2007. – 688 с.

Бойко О. Д. Україна: від путчу до Пущі (серпень – грудень 1991 р.): монографія / О. Д. Бойко. – Ніжин : Аспект-Поліграф, 2006. – 224 с.

Віднянський С. В. Зовнішня політика України як предмет історичного аналізу: концептуальні підходи та перспективи / С. В. Віднянський, А. Ю. Мартинов // Укр. іст. журн. – 2001. – № 4. – С. 41–57.

Конституція України. – К., 1996.

Кульчицький С. В. Антикомуністична революція: 1991-й рік, 2004-й рік... що далі? / С.В.Кульчицький // Історія України. – 2005. – № 7. – С. 1 – 7.

Кульчицький С. В. Утвердження незалежності України: перше десятиліття / С.В.Кульчицький // Укр. іст. журнал. – 2001. – № 2. – С. 2–23; № 3. – С. 3 – 29; № 4. – С. 3 – 41.

Литвин В. М. На політичній арені України (90-ті рр.). Роздуми істориків / В. М. Литвин, А. Г. Слюсаренко // Укр. іст. журн. – 1994. – № 1. – С. 9 – 30; № 2. – С. 28 – 51.

Литвин В. М. Україна на межі тисячоліть (1991–2000 рр.) / В. М. Литвин. – К.: Альтернативи, 2000. – 360 с.

Новітня історія України (1900–2000): підручник / А. Г. Слюсаренко, В. І. Гусєв, В. П. Дрожжин та ін. – К. : Вища школа, 2000. – 663 с.

ЗАПИТАННЯ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

Прадавня історія України

Де і коли зародилась людська цивілізація на території України?

Які стоянки первісних людей на території України ви знаєте?

Назвіть основні археологічні періоди доісторичної доби та визначте хронологію кожного періоду. Схарактеризуйте їх.

Схарактеризуйте духовне життя первісного суспільства.

Що таке неолітична революція? В чому полягає її суть? Якими були її характерні риси?

Коли і ким була відкрита трипільська культура? Від чого пішла назва цієї культури? Де вона була розповсюджена? Які версії та гіпотези походження цієї культури ви знаєте? Схарактеризуйте добу трипільської культури. Коли і з яких причин стався її занепад?

Коли і як відбувся перехід до ранньозалізного віку на території України?

Схарактеризуйте перші етнічні утворення на території України.

Що ви знаєте про заняття і культуру кіммерійців і таврів?

Найдавніші державні утворення на українських землях

Схарактеризуйте скіфську державу. Які причини її занепаду?

Схарактеризуйте сарматське суспільство. З'ясуйте його особливості.

Схарактеризуйте кращі здобутки культури скіфо-сарматської доби та їх вплив на формування передслов'янської культури.

Назвіть причини освоєння греками Північного Причорномор'я та Приазов'я.

Де знаходились основні осередки античної цивілізації в Причорномор'ї та Приазов'ї? Схарактеризуйте їх.

Якими були форми соціально-економічної та політичної організації грецького суспільства у Причорномор'ї та Приазов'ї? Що ви про них знаєте?

Схарактеризуйте Боспорську державу. Якими були її особливості?

Якими були причини ослаблення та занепаду грецьких міст-держав та Боспорського царства?

Схарактеризуйте, як розвивались культура, освіта, мистецтво, архітектура античних міст-держав та Боспорського царства.

Як вплинула антична цивілізація на становлення державотворчих традицій на території сучасної України?

Які чинники визначили південний вектор цивілізаційної орієнтації народів, що заселяли територію України у ті часи?

Східні слов'яни на території сучасної України та їхні сусіди

Що говорять історичні, археологічні, лінгвістичні, етнографічні та антропологічні дослідження про походження та розселення східнослов'янських племен?

Як формувався праслов'янський етнос? У чому проявився вплив скіфської культури на праслов'янський етногенез?

Розкрийте точку зору різних історичних шкіл на проблему місцезнаходження прабатьківщини слов'ян.

Де містилася прабатьківщина українців? Коли їхні предки з'явилися на соціальній арені світу? Які теорії етногенезу українців Вам відомі?

Хто такі венеди, анти, склавіни? Що говорять про них історичні джерела?

Що Ви знаєте про державу антів та їхнє державне об'єднання?

Розкрийте основні тенденції господарського та культурного розвитку праукраїнських антських племен.

Схарактеризуйте язичницькі вірування, звичаї та позитивні знання східних слов'ян.

Схарактеризуйте стосунки східних слов'ян з кочовим світом і Візантією.

Утворення та розвиток праукраїнської держави Київська Русь

Як склалась доля праукраїнських племен після розпаду антського державного об'єднання?

Знайдіть на мапі території державних союзів слов'янських племен, що виникли у VIII – першій половині IX ст. Схарактеризуйте їх.

Які причини зумовили перехід слов'ян у процесі розкладу первісно-родових відносин до феодалного, а не рабовласницького суспільства?

Які існують версії походження Давньоруської держави?

Назвіть причини утворення праукраїнської держави із центром у Києві. Чи збігаються вони з причинами утворення держав Західної Європи? Відповідь обґрунтуйте.

Поясніть походження і поширення етнонімів “Русь”, “Руська Земля”, “Україна”. Визначте характерні риси етнічного процесу на праукраїнських землях.

Схарактеризуйте основні етапи розвитку Київської держави. Які реформи здійснили на Русі Ольга, Володимир, Ярослав? Які наслідки вони мали для розвитку держави?

Що складало основу економіки Київської держави? Яким чином розвиток ремесел у державі вплинув на розвиток землеробства й торгівлі?

Дайте аналіз “Руської правди”.

Чим зумовлено значний розвиток внутрішньої та зовнішньої торгівлі в Київській Русі IX – XII ст.?

Чому Київська Русь не була монолітною державою? Які причини її ослаблення та занепаду?

У чому полягає історичне значення прийняття християнства для Київської держави?

У X ст. існувало кілька впливових світових релігій (християнство, іслам, іудаїзм). Чому великий князь Володимир запровадив християнство слов'яно-руського обряду, орієнтованого на Візантію? Поясніть це.

Покажіть еволюцію співвідношення традицій демократизму та монархізму в політичному устрої Київської Русі IX–XI ст.

Схарактеризуйте стан писемності й освіти в Київській державі.

Як розвивались музика, живопис, мистецтво, архітектура в Київській Русі? Які пам'ятки архітектури того часу збереглися до наших днів? Схарактеризуйте їх.

Галицько-Волинська держава – спадкоємиця політичної та культурної традиції Київської Русі

Які причини зумовили піднесення південно-західних українських земель у XIII ст.?

Коли й ким Галичина і Волинь були об'єднані в єдину державу?

Схарактеризуйте владні повноваження князів, боярської ради та інших органів державного управління і місцевого самоврядування Галицько-Волинської держави.

Які особливості економічного життя й соціального побуту Галичини та Волині відбилися на характері політичного устрою Галицько-Волинської держави?

Схарактеризуйте особливості внутрішньої політики Галицько-Волинської держави за часів правління Данила Галицького.

Що ви знаєте про останніх князів Галицько-Волинської держави та їх діяльність? Як її можна оцінити?

Визначте особливості культурного розвитку Галицько-Волинського князівства.

Чому стало можливим завоювання Галичини і Західної Волині Польщею?

Розкрийте причини загибелі Галицько-Волинської держави та наслідки цієї події для українців як нації.

Розкрийте історичне значення Галицько-Волинського періоду української державності.

Українські землі під владою іноземних держав

Які українські землі потрапили під владу Великого князівства Литовського?

Чи є підстави характеризувати Литовську державу як Литовсько-Руську? Аргументуйте відповідь.

Схарактеризуйте становище православної церкви у Великому князівстві Литовському в XIV – XV ст.

Порівняйте становище і вплив у Великому князівстві Литовському в XIV – XV ст. магнатів та бояр.

Схарактеризуйте становище українських міщан у Великому князівстві Литовському в XIV – першій половині XVI ст. Чому міщани так прагнули отримати магдебурзьке право для свого міста?

Коли і внаслідок яких подій українські землі звільнялись від іга монголо-татарських орд?

Коли було укладено Кревську унію? Чому вона привела до посилення польських впливів у Великому князівстві Литовському?

Визначте причини укладення Люблінської унії (1569 р.) між Королівством Польським і Великим князівством Литовським та її наслідки для українського суспільства.

Чому литовські та українські магнати виступали проти створення єдиної польсько-литовської держави, а шляхта обох земель цю ідею підтримувала?

Коли і де було підписано угоду про об'єднання католицької та української православної церкви? Яка нова церква була створена?

Чи була альтернатива Берестейській церковній унії 1596 р.? Відповідь аргументуйте.

Чи забезпечила унія права та привілеї української церкви, рівноправність уніатів і католиків у Речі Посполитій?

Схарактеризуйте особливості політичного розвитку українських земель у складі Речі Посполитої.

Схарактеризуйте розвиток сільського господарства України в XVI – першій половині XVII ст. Порівняйте феодалну вотчину та фільваркове господарство. Які наслідки мало поширення фільварків для українських селян?

Схарактеризуйте основні соціальні верстви в Україні в XIV–XVII ст. та їхнє становище.

Поява козацтва і його роль в українській історії (XV – середина XVII ст.)

Які фактори спричинилися до того, що наприкінці XV – на початку XVI ст. Кримське ханство стало серйозною загрозою для існування українського народу?

Яку роль у господарському житті України в XIV – XVII ст. відігравало “дике поле”. Чому саме в XVI ст., незважаючи на постійну загрозу, відбувалося його невинне освоєння українцями?

Які були причини виникнення та формування українського козацтва? Схарактеризуйте його звичаї та побут.

Де і коли вперше були збудовані козацькі укріплення? Що Ви знаєте про Байду – Дмитра Вишневецького?

Схарактеризуйте устрій та органи управління Запорозької Січі. Чому її називають “християнською козацькою республікою”?

Хто такі реєстрові козаки? Коли і чому виникла ця категорія населення?

Чи можна стверджувати, що на початку XVII ст. козацтво перетворилось на впливовий фактор міжнародного життя?

Схарактеризуйте становище козацтва в Литві та Речі Посполитій у XVI – першій половині XVII ст.

Схарактеризуйте причини козацько-селянських повстань XVI – першої половини XVII ст. та мету їх учасників.

Схарактеризуйте особливості козацьких повстань під проводом Криштофа Косинського, Северина Наливайка та Матвія Шаули.

Яким чином гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний організував козацький рух як потенційного рушія українського суспільства в цілому? Чому по його смерті з новою силою розгорнулась хвиля козацьких повстань?

Які повстання відбулись в Україні на початку XVII ст.? Хто їх очолював?

Якими були причини поразок козацько-селянських повстань у XVI – першій половині XVII ст.? У чому полягає історичне значення цих народних рухів?

Чому період протягом 1638 – 1648 рр. польська шляхта назвала часом “золотої спокою”?

Національно-визвольна боротьба українського народу середини XVII ст.

Якими причинами була викликана війна українського народу середини XVII ст.? Схарактеризуйте рушійні сили, характер, особливості військових дій визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького.

Схарактеризуйте, як формувалась Українська держава в ході національної революції середини XVII ст. Яку територію вона охоплювала? Як склалася система державної влади та місцевого самоврядування?

Проаналізуйте внутрішню і зовнішню політику Української держави за Богдана Хмельницького. Як державотворчі пошуки Б. Хмельницького вплинули на формування зовнішньополітичної лінії Війська Запорозького?

У світлі нових даних і фактів розкрийте характер і правове значення українсько-московського договору 1654 р.

Проаналізуйте Гадяцьку і Переяславську угоди щодо втілення ідеї української автономії.

З’ясуйте логічність і закономірність “Руїни” як етапу української історії під кутом зору внутрішнього розвитку України і зовнішньополітичної ситуації.

Чому гетьман І. Виговський прагнув до федерації з Польщею? Схарактеризуйте умови Гадяцького договору 1658 р.

Схарактеризуйте політику гетьмана Івана Брюховецького, Петра Дорошенка, Івана Самойловича.

Чому П. Дорошенку не вдалось об’єднати українські землі в рамках однієї держави та відновити її незалежність? Порівняйте гетьманування П. Дорошенка та І. Виговського.

У чому виявився наступ Московщини на автономні права України? Чому це стало можливим? Відповідь аргументуйте.

У чому полягає історичне значення періоду “Руїни” для подальшого розвитку України, перспектив української державності?

Складіть історичні портрети українських гетьманів Ю. Хмельницького, І. Виговського, І. Брюховецького, П. Дорошенка, І. Самойловича.

Соціально-економічне та політичне життя українського народу в другій половині XVII – XVIII ст.

Коли і як виникла Гетьманщина? Які землі входили до її складу? Схарактеризуйте особливості козацького врядування на її території.

Який статус мала Гетьманщина після підписання в 1687 р. “Коломацьких статей”?

Чому політика реформ, яку проводив Петро I у Московщині загрожувала автономії Гетьманщини?

Схарактеризуйте внутрішню політику гетьмана І. Мазепи. Якими мотивами політичного й особистого характеру керувався І. Мазепа, вступаючи в союз із Карлом XII? Як покарав Петро I українців за “зраду” І. Мазепи?

Проаналізуйте причини провалу планів гетьмана І. Мазепи та його послідовників (мазепинців) забезпечити незалежність Гетьманщини.

Визначте характерні риси та особливості наступу російського уряду на права України у XVIII ст.? Коли і як було повністю ліквідовано автономію Гетьманщини?

Які землі входили до складу Запорозької Січі? Схарактеризуйте її адміністративно-політичний устрій.

Що Ви знаєте про соціально-економічний розвиток Запорозької Січі?

Коли і яким чином була ліквідована автономія Запорозької Січі? Що Ви знаєте про Задунайську Січ, Бузьке, Чорноморське та Кубанське козаці війська?

Коли і як утворилась Слобожанщина? Які землі входили до її складу? Чому російський уряд не заперечував проти козацької колонізації Слобожанщини?

Схарактеризуйте особливості військового та територіального устрою Слобожанщини.

Схарактеризуйте соціально-економічне життя краю. Якими були його особливості?

Як, коли і чому російський уряд припинив автономне існування Слобожанщини?

Українська культура в другій половині XVII – XVIII ст.

У яких умовах розвивалась українська культура того часу? Схарактеризуйте її особливості.

Які характерні риси європейської культури були притаманні українській культурі? Відповідь обґрунтуйте.

Які найважливіші зміни відбулися в поглядах українців на мову та освіту?

Яка система освіти існувала в Україні? Які факти свідчать про її високий розвиток?

Чому Києво-Могилянську академію називали центром української освіти, науки й культури? Відповідь обґрунтуйте.

Які факти свідчать про високий розвиток науки в Україні?

Схарактеризуйте літературний процес в Україні. Кого Ви знаєте з найвидатніших діячів літератури? Що було притаманне літературній творчості того часу? Хто був авторами найбільш відомих козацьких літописів?

Схарактеризуйте розвиток українського книгодрукування. Коли, хто і чому забороняв друкувати українською мовою? Які наслідки цих акцій для розвитку української культури?

Назвіть видатних архітекторів, живописців і музикантів того часу. Схарактеризуйте характерні зміни розвитку архітектури, живопису та музичної творчості. Чи можна говорити про українське або “козацьке” бароко? Які цінності та моральні принципи утверджувалися в мистецтві України другої половини XVII – XVIII ст.?

Які факти засвідчили поширення ідеології просвітництва в українському суспільстві? Наскільки глибоким був її вплив на нього? Відповідь обґрунтуйте.

Проаналізуйте роль церкви в житті українського суспільства другої половини XVII – XVIII ст.

Проаналізуйте взаємовпливи української та російської культур у другій половині XVII – XVIII ст. Дайте оцінку внескові української культури в розвиток російської та інших слов'янських культур у той час.

Назвіть головні центри книгодрукування та освіти в Україні в другій половині XVII – XVIII ст.

Покажіть значення Києво-Могилянської академії для піднесення освіти й культури українського та інших народів слов'янського світу.

Суспільно-політичний рух у XIX ст.

Схарактеризуйте умови, у яких формувалася національна самосвідомість українців у XIX ст.

Які причини виникнення політичної опозиції російському самодержавству в середовищі дворян східноукраїнських земель?

Визначте характерні риси українського національного відродження наприкінці XVIII ст. – 30-х рр. XIX ст.

Схарактеризуйте програмні вимоги Кирило-Мефодіївського братства. Яке його місце і роль у національно-визвольному русі українців?

Схарактеризуйте громадсько-політичну діяльність М. Костомарова, П. Куліша та Т. Шевченка.

Схарактеризуйте значення “Кобзаря” Тараса Шевченка для існування й розвитку української нації.

Визначте фактори, що забезпечили ідеї соборності українців, взаємне визначення себе єдиною нацією галичанами та українцями Наддніпрянщини.

Де і коли було створено першу українську культурно-освітню організацію “Громада”? Яку мету вона мала? Які ідеї формувала? Кого групувала навколо себе?

Схарактеризуйте причини виникнення й поширення громадського руху в Наддніпрянщині. Яку роль відіграли “Громади” в 60–70 рр. в українському національному русі?

Коли побачив світ Валуєвський циркуляр? Як він вплинув на процес національного відродження в Україні?

Схарактеризуйте діяльність “Старої громади” в національному русі. Як вплинув на поживлення українського руху Емський указ 1876 р.?

Схарактеризуйте програму українського руху, складену й викладену М. Драгомановим у журналі “Громада” в 1878 – 1882 рр. Який вплив, на Вашу думку, мали ідеї

М. Драгоманова на розвиток українського національного руху?

Які альтернативи розвитку суспільства визріли в рамках різних течій суспільно-політичного руху, поширеного в Наддніпрянщині в другій половині XIX ст.?

Визначте роль греко-католицького духовенства в суспільно-політичному житті українців західноукраїнських земель.

Відомий український історик М. С. Грушевський, оцінюючи діяльність Головної Руської Ради, назвав її першим національним урядом. Аргументуйте справедливість або необ'єктивність цієї думки.

У чому, на Вашу думку, досягнення та невдачі українського національного руху в Галичині у середині XIX ст.?

Які альтернативи розвитку суспільства визріли в рамках різних течій суспільно-політичного руху, поширеного в Західній Україні в другій половині XIX ст.?

Політичний рух в Україні на початку XX ст.

Які фактори сприяли політизації національного руху українців Наддніпрянщини на початку XX ст.?

Де і коли виникли перші національні політичні партії в підросійській Україні? Схарактеризуйте їхні програмні положення, стратегію й тактику. Що Ви знаєте про їх лідерів?

У програмі якої партії вперше на східноукраїнських землях була проголошена ідея політичної самостійності України?

Хто вперше на початку XX ст. проголосив гасло “Україна для українців”? В чому полягало його історичне значення для розвитку ідей українського націоналізму? Відповідь обґрунтуйте.

Схарактеризуйте політичну платформу та діяльність українських парламентських громад у I і II Державних думах Росії.

Схарактеризуйте діяльність на терені України загальноросійських партій різних політичних спрямувань.

Схарактеризуйте вплив революційних подій 1905 р. в Російській імперії на розвиток українського національного життя.

Схарактеризуйте шовіністичний наступ російського уряду на український національний рух у Наддніпрянщині після поразки революції 1905 – 1907 рр.

Розкрийте політичні плани й наміри протидіючих сторін щодо “українського питання” напередодні та на початку Першої світової війни. Чому війна його актуалізувала й загострила?

Яку політику проводив російський уряд під час окупації Галичини в роки Першої світової війни?

Розкрийте роль кооперативного та культурно-освітнього рухів у національному житті українців Галичини та Буковини на початку ХХ ст.

Як вплинула масова еміграція українських селян з Галичини на громадсько-політичне життя західних українців?

Які факти свідчили про загострення українсько-польської конфронтації в Галичині на початку ХХ ст.? Визначте її причини.

Схарактеризуйте особливості національного відродження в Західній Україні. Які фактори сприяли його політизації? У чому це проявилось?

Чому на початку ХХ ст. греко-католицька церква стала потужним чинником національного руху? Відповідь обґрунтуйте.

Схарактеризуйте діяльність товариств галицької молоді на початку ХХ ст. (“Сокіл”, “Січ”, “Пласт”).

Як відбувалось формування частин українських стрільців? Що Ви про них знаєте?

Яку політику проводив австрійський уряд у Галичині в роки Першої світової війни?

Національно-визвольні змагання 1917 – 1921 рр.

У чому полягала своєрідність політичного становища в Україні після початку другої буржуазно-демократичної революції в Росії? Які органи влади виникали в Україні після

повалення царизму? Визначте характер, рушійні сили, завдання, особливості та основні напрямки українського національного руху в 1917 р.

Схарактеризуйте відносини між Центральною Радою та Тимчасовим урядом.

Проаналізуйте зміст і визначте історичне значення основних державотворчих документів Центральної Ради.

Які причини конфлікту між Центральною Радою і Раднаркомом Росії?

За яких умов було проголошено радянську владу в Україні? Яким шляхом відбувалось її поширення?

Схарактеризуйте умови Брест-Литовського договору для України. Якими були відносини між Центральною Радою та німецько-австрійською окупаційною адміністрацією?

Схарактеризуйте законотворчу діяльність Центральної Ради в останній місяць її існування.

Визначте, у чому полягає історичне значення діяльності Центральної Ради?

Складіть історичні портрети визначних діячів Центральної Ради: М. Грушевського, В. Винниченка, С. Петлюри.

Які фактори сприяли появі нового державного утворення – Гетьманату “Українська держава”?

Схарактеризуйте основні напрямки внутрішньої політики уряду П.Скоропадського. У чому полягала суть державотворчих планів П.Скоропадського? Чи вдалося йому їх реалізувати? Відповідь обґрунтуйте.

Які успіхи мала зовнішня політика гетьманату? Чим викликані зміни в зовнішній політиці української держави П. Скоропадського? До чого вони привели?

Що проголошувалось у “Грамоті” гетьмана П.Скоропадського 14 листопада 1918 р.?

Якими були причини падіння гетьманської влади в Україні?

Складіть історичний портрет “Гетьман Павло Скоропадський”.

Коли влада в Україні перейшла до Директорії? Хто її очолив? Яким був її склад? Які соціальні верстви населення були її опорою?

Які фактори визначили своєрідність політичного курсу Директорії? Наскільки цей курс був перспективним? Чому?

Яку внутрішню політику проводила Директорія?

Коли була проголошена ЗУНР, як називався її уряд та хто його очолив?

Схарактеризуйте внутрішню і зовнішню політику ЗУНР?

Як поляки поставились до планів українців створити на теренах західноукраїнських земель власну державу? Чим пояснити таку позицію польської сторони?

У чому полягає історичне значення проголошення акту злуки УНР та ЗУНР?

Як розвивалась національно-визвольна боротьба в Закарпатті та на Північній Буковині?

Чому національно-визвольна боротьба в Західній Україні зазнала поразки?

У чому полягала суть зовнішньої політики Директорії? Які прорахунки в зовнішній політиці привели її до втрати контролю над Україною?

Схарактеризуйте хід воєнних дій в Україні протягом 1919–1921 рр.

Що таке „махновський рух”?

Визначте, що таке червоний і білий терор.

Розкрийте причини поразки та уроки українських національно-визвольних змагань.

Радянська Україна у 20-і рр. ХХ ст.

Які чинники сприяли встановленню радянської влади в Україні? Як формувалися її органи?

Коли було остаточно обрано радянську форму державності України – УСРР? Чому?

Схарактеризуйте основні положення Конституції УСРР 1919 р.

Коли і як відбулося повне утвердження більшовицького режиму в Україні? Схарактеризуйте основні риси політики більшовиків щодо України 1920 р.?

Як протікав процес творення “воєнно-політичного союзу” між УСРР та РРСФР?

Визначте основні періоди формування та юридичного оформлення СРСР. Коли й чим визначився статус України в складі Союзу РСР?

Які наслідки входження УСРР до складу Союзу РСР?

Які результати та наслідки мало проведення політики “воєнного комунізму” для України?

Які причини переходу від політики “воєнного комунізму” до непу?

У чому полягала специфіка непу в Україні? Якими були наслідки її реалізації?

Коли і чому припинила своє існування нова економічна політика? Якими були наслідки її згорання?

Схарактеризуйте суть політики “коренізації” в УСРР. Яких успіхів досягла політика “українізації” в галузі освіти?

Які політичні сили чинили опір “українізації”?

Що таке “націонал-ухильництво”? Хто з відомих діячів українського руху постраждав від звинувачень у “націонал-ухильництві”?

Схарактеризуйте причини культурного піднесення в УСРР у 20-і рр. Які зрушення відбулися в розвитку літератури, музики й мистецтва?

Що послужило приводом для відновлення репресивної політики тоталітарної держави й у який спосіб вона здійснювалася?

Україна в добу соціалістичної модернізації народного господарства

Якими шляхами відбулося формування тоталітарного режиму в УСРР?

Хто був провідниками та організаторами репресивної політики Центру в Україні?

Як і коли склався сталінський репресивний апарат? Якими були його ключові завдання? Чим можна пояснити масовий характер репресій в Україні?

Якими були причини й передумови здійснення форсованої індустріалізації в СРСР?

Яка роль у здійсненні індустріалізації відводилась Україні? Які особливості її здійснення в УСРР?

Сформулюйте позитивні та негативні наслідки форсованої індустріалізації для розвитку українського народу.

Коли і за яких причин почали відбуватися “кардинальні” зміни в сільському господарстві України?

Чому реалізація політики “ліквідації куркульства як класу” вела до розселяння України?

До чого на практиці призвело насильницьке розселяння в Україні?

Які наслідки мав голодомор 1932 – 1933 рр. в Україні для українського народу? Як це позначилося на генфонді української нації?

Суспільно-політичне життя в Західній Україні між світовими війнами

Коли і між якими державами були поділені українські землі? Який статус вони отримали?

Яким було економічне та політичне становище українців у Польщі, Румунії та Чехословаччині?

Які форми суспільної активності дали змогу українському населенню ефективно протидіяти політиці польського уряду, спрямованій на колонізацію та асиміляцію?

Схарактеризуйте діяльність українських політичних партій у Польщі. Яким був їхній вплив на суспільний розвиток?

Схарактеризуйте роль Української греко-католицької церкви (УГКЦ) та її митрополита А.Шептицького в політичному житті Східної Галичини. Чому православна церква відігравала меншу роль у суспільно-політичному житті Західної Волині, Полісся й Холмщини, ніж УГКЦ в Західній Галичині?

Якими були передумови виникнення Організації українських націоналістів? Схарактеризуйте програмні цілі та методи діяльності ОУН. У чому проявились сильні, а в чому – слабкі сторони її діяльності?

Що таке інтегральний націоналізм? Назвіть його основні ідейні постулати. Хто був його ідеологом?

Проаналізуйте легальні та нелегальні напрямки національно-визвольного руху в Західній Україні в міжвоєнний час. Якими були їх взаємини? Зробіть висновки.

Охарактеризуйте, у чому полягав феномен ОУН та її історичне значення в міжвоєнний період.

За яких обставин було проголошено автономію Карпатської України, коли вона стала незалежною державою і якою була її доля?

Україна в роки Другої світової війни

Що таке “українське питання” і яке місце воно посідало в міжнародній політиці напередодні та на початку Другої світової війни?

Які чинники призвели до початку Другої світової війни?

У який спосіб були реалізовані умови пакту Молотова-Ріббентропа і до яких наслідків це призвело?

Схарактеризуйте політику держав-сусідів на новоприєднаних українських землях?

Схарактеризуйте соціально-економічний розвиток та політичне життя в УРСР напередодні німецько-радянської війни 1941 – 1945 рр.

Які основні причини поразки СРСР та Червоної армії в битвах за Україну? Чому український напрямок в агресивних планах Німеччини був ключовим?

Як вплинула на моральний стан Червоної армії звістка про цілковиту окупацію України?

Який адміністративний устрій існував в Україні під час окупації?

Схарактеризуйте німецько-фашистський окупаційний режим в Україні. У чому полягав колабораціонізм певної частини українства? Якими мотивами вони при цьому керувались?

На що розраховувала ОУН, проголошуючи 30 червня 1941 р. Акт про відновлення Української незалежної держави? Чому ця спроба закінчилася невдало?

Чому виник Рух Опору в Україні? Розкрийте його форми, особливості, генезу.

Чи вдалось УПА відіграти роль “третьої сили” у вирі радянсько-німецького протистояння?

Як розгортався процес визволення України від німецьких окупантів та їхніх союзників?

Які проблеми постали перед радянською владою та українським народом на звільненій від окупантів території? Якими були спроби її відродження?

Яких втрат зазнав український народ у Другій світовій війні? Схарактеризуйте його внесок у загальний розгром Німеччини та її союзників.

Які адміністративно-територіальні зміни відбулися в Україні на завершальному етапі війни та після її закінчення? Як вони вплинули на подальший розвиток республіки?

Україна в повоєнне десятиліття

Схарактеризуйте основні напрямки зовнішньополітичної діяльності УРСР у перші повоєнні роки.

Які факти засвідчували про зростання міжнародного авторитету України в повоєнний час?

Чому зовнішньополітична діяльність УРСР була досить обмеженою?

Якими були наслідки Другої світової війни для української економіки?

Якими шляхами здійснювалась повоєнна відбудова господарства України? Чому вона носила суперечливий характер?

Розкрийте причини й наслідки голоду 1946 – 1947 рр. в Україні. Чи можна голод 1946 – 1947 рр. назвати голодомором? Чому?

Схарактеризуйте соціально-економічні заходи керівництва республіки та Центру щодо поліпшення матеріального стану українського народу в повоєнний період. Чи досягли вони своєї мети? Відповідь обґрунтуйте.

Розкрийте характерні особливості суспільно-політичного життя в Україні того часу. Які в ньому були суперечності?

Які зміни відбулися в освітньо-культурному житті українського народу в повоєнне десятиліття?

Якими були наслідки ідеологічного диктату сталінщини в повоєнні роки для України?

У чому полягали суть та особливості повоєнних суспільних перетворень у Західній Україні?

Проаналізуйте діяльність ОУН-УПА в повоєнний час. Чи був у них шанс досягнути успіху? Відповідь обґрунтуйте.

Україна в умовах кризи тоталітарного ладу

Якими внутрішніми та зовнішніми обставинами була викликана лібералізація суспільного життя? Яку назву вона дістала? Чому?

У яких напрямках розгорталася “десталінізація” в Україні? У чому проявилася специфіка її здійснення? Які причини її непослідовності та незавершеності?

Чому лібералізація суспільного життя не дала кардинальних змін в українському суспільстві?

Розкрийте зміст і наслідки соціально-економічних реформ М.С.Хрущова для України.

Розкрийте причини й наслідки загострення кризових явищ в економіці України.

Які зміни за цей час відбулись у соціальній політиці Центру та українського керівництва? Які їх наслідки?

У чому виявилася політика російщення українського суспільства в цей час? Схарактеризуйте її прояви.

У чому суть політико-ідеологічної кризи, що охопила СРСР і Україну зокрема?

Який вклад внесли “шестидесятники” в розгортання національно-визвольного руху в Україні?

Яку роль у правозахисному русі відіграв “самвидав”?

Яку роль відіграло українське дисидентство в розвитку суспільної думки, у пробудженні суспільної активності?

Чому національно-демократичний рух в Україні в 60–80-х рр. зазнав поразки? У чому полягає його значення для українського народу?

Створення незалежної української держави та її розбудова

Проаналізуйте причини розпаду СРСР і вплив цього процесу на Україну.

Які причини зумовили прийняття “Декларації про державний суверенітет України”? Які функції вона виконувала до прийняття нової Конституції України?

З якими труднощами зіткнулася УРСР при виконанні основних положень Декларації?

Схарактеризуйте історичне значення Всеукраїнського референдуму 1 грудня 1991 року.

Схарактеризуйте основні рухи й партії, що виникли в Україні. Які перспективи їхнього розвитку та місце в національно-державному творенні?

У чому Ви вбачаєте кризу влади впродовж усього процесу державотворення в незалежній Україні?

У чому полягає історичне значення прийняття Конституції незалежної України? Схарактеризуйте її положення як основного закону держави.

Визначте основні особливості соціально-економічного розвитку України на сучасному етапі.

Які труднощі постали перед незалежною Україною при формуванні ринкових відносин?

Схарактеризуйте позицію різних політичних сил щодо реформування економіки на ринкових засадах.

Схарактеризуйте основні шляхи виходу економіки України з кризового стану.

Покажіть вплив економічної кризи на життєвий рівень та соціальний стан населення України.

Чи можна погодитись з думкою, що Україна переживає духовну кризу? Якщо так, то назвіть її прояви.

Які явища найбільш характерні для культурного розвитку сучасного українського суспільства?

У яких документах зафіксовано основні напрямки зовнішньої політики України?

Схарактеризуйте пріоритетні напрямки міжнародної діяльності України.

Назвіть основні протиріччя українсько-російських відносин. Що заважає нормальним зовнішнім стосункам між Україною і Росією та які проблеми залишаються основним “нервом” у цих стосунках?

Складіть таблицю “Українсько-російські відносини в 90-х рр.”.

Яку роль відіграє діаспора в новітній історії України?

Складіть громадсько-політичні портрети перших президентів незалежної України Л. Кравчука та Л. Кучми.

Проаналізуйте відомий вам зі шкільного курсу історії досвід провідних держав світу. Чи можна побудувати розвинену, сильну, сучасну європейську державу без загальнонаціональної ідеї та державної ідеології? Що про ці головні засади державотворення говориться в Конституції України?

Як можна оцінити події, що супроводжували президентські вибори 2004 р. в Україні? Які суспільно-політичні процеси зумовили прихід до влади опозиції? Чи відкрилися перед Україною перспективи подолання суспільно-економічної, політичної та духовної кризи?

Охарактеризуйте особливості внутрішньої та зовнішньої політики України за часів президентства В. Ющенка.

Охарактеризуйте зміни, які відбулися в Україні з обранням у 2010 р. нового президента В. Януковича.

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ДО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

I МОДУЛЬ

1. Охарактеризуйте найдавніші утворення на українських землях: Кіммерію, Скіфію, Сарматію, грецькі міста-держави.
2. Розкрийте існуючі в історіографії теорії походження та розвитку Київської Русі.
3. Охарактеризуйте державно-політичний і суспільний устрій Київської Русі.
4. Розкрийте причини піднесення Галицько-Волинського князівства.
5. Схарактеризуйте особливості перебування українських земель під владою Великого князівства Литовського.
6. Назвіть причини та історичні передумови виникнення українського козацтва.
7. Назвіть причини української революції середини XVII ст.
8. Охарактеризуйте економічне та політичне становище України в другій половині XVIII ст.

II МОДУЛЬ

1. Проаналізуйте причини поразки українських національних урядів протягом 1917 – 1921 рр.
2. Дайте порівняльну характеристику політики “воєнного комунізму” та “нової економічної політики”.
3. Охарактеризуйте особливості розвитку західноукраїнських земель у міжвоєнний період.
4. Охарактеризуйте місце України в геополітичних планах держав напередодні Другої світової війни.
5. Визначте причини поразки Червоної армії в битвах за Україну на початку німецько-радянської війни та

охарактеризуйте основні риси нацистського окупаційного режиму.

6. Розкрийте феномен українських “шістдесятників” та особливості дисидентського руху в УРСР.

7. Проаналізуйте причини розпаду СРСР та вплив цього процесу на суспільно-політичну ситуацію в Україні.

8. Визначте основні особливості соціально-економічного розвитку України на сучасному етапі.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

I МОДУЛЬ

1. Виберіть правильне твердження. Льодовик на території України:
 - a) не розташовувався взагалі;
 - б) досяг межі сучасного Києва;
 - в) просунувся до сучасного Дніпропетровська;
 - г) досяг рівня Азовського моря.
2. Основний матеріал, який застосовували для виготовлення знарядь праці в епоху палеоліту:
 - a) камінь; б) бронза; в) залізо; г) мідь.
3. Коли з'являються культурні злики на території України?
 - a) пізній палеоліт; б) мезоліт; в) ранній неоліт.
4. Спосіб господарювання, коли людина існує за рахунок того, що дає природа, – це...
 - a) споживаючий спосіб господарства;
 - б) відтворюючий спосіб господарства;
 - в) натуральне господарство.
5. Що означає термін „автохтонний”?
 - a) прийшлий, чужорідний;
 - б) місцевий, корінний;
 - в) асимільований, зниклий.
6. З наведеного нижче переліку виберіть твердження, що розкривають зміни в житті населення України в добу неоліту:
 - a) перетворення мисливства та рибальства в основні заняття людей;
 - б) створення нових, значно досконаліших, знарядь праці (крем'яних сокир, луків, серпів);
 - в) винайдення складних технологій обробки каменю та кістки (техніка сколів, свердління, шліфування);
 - г) початок розвитку гончарства, прядіння, ткацтва;
 - д) неолітизація – розвиток скотарства та землеробства;

- е) утвердження в суспільному житті матриархату;*
 - ж) зростання ролі обміну продуктами та виробами;*
 - з) поглиблення поділу праці між членами общини, другий суспільний розподіл праці;*
 - і) зародження первісних вірувань (тотемізму, анімізму, фетишизму).*
- 7. Хто раніше оселився на території України:
а) скіфи; б) трипільці; в) греки-колоністи; г) анти.
- 8. Скіфи з'явилися на території сучасної України:
а) наприкінці IX ст. до н.е.;
б) у VIII ст. до н.е.;
в) у VII до н.е.;
г) на початку VI ст. до н.е.
- 9. Назва „сармат” у перекладі з іранської мови означає:
а) „підперезаний мечем”;
б) „народжений вмирати”;
в) „молокоїд”.
- 10. Який устрій був в античних містах-державих Північного Причорномор'я та Криму?
а) первіснообщинний;
б) рабовласницький;
в) феодалний.
- 11. Хто знищив у IV ст. Боспорське царство?
а) гунни; б) готи; в) слов'яни.
- 12. Про розселення слов'ян у VIII–IX ст. повідомляє:
а) історик Йордан;
б) „Повість врем'яних літ”;
в) історик Пліній Старший;
г) „Слово о полку Ігоревім”.
- 13. Виберіть час існування Антської держави:
а) 320–585 рр. н. е.;
б) 375–602 рр. н. е.;
в) 451–662 рр. н. е.

14. Виберіть правильне твердження. Бож, Ардагаст, Пирагост – це...
- а) антські князі;*
 - б) правителі готської держави;*
 - в) князі дреговичів;*
 - г) язичницькі боги.*
15. Антський племінний союз розпався під ударами:
- а) готів; б) гунів; в) аварів.*
16. Хто відіграв провідну роль в україногенезі?
- а) анти; б) склавини; в) сіверяни.*
17. Релігійні вірування давніх слов'ян називалися:
- а) християнство; б) язичництво; в) іслам.*
18. Яке місто було древньою столицею сіверян?
- а) Новгород; б) Чернігів; в) Суздаль.*
19. Норманська теорія виникла у:
- а) XI ст.; б) XVIII ст.; в) XIX ст.*
20. Формування Давньоруської держави завершилося:
- а) у VI – VII ст.;*
 - б) у VII – VIII ст.;*
 - в) у VIII – IX ст.*
21. Відомий водний торговельний шлях „з варяг у греки” проходив по річці:
- а) Дністер; б) Дон; в) Дніпро; г) Південний Буг.*
22. У якому році Олег встановив свою владу над Києвом?
- а) 868 р.; б) 880 р.; в) 882 р.; г) 886 р.*
23. Походи на Візантію здійснювали:
- а) Олег, Ігор, Ольга;*
 - б) Олег, Ольга, Святослав;*
 - в) Олег, Ігор, Святослав.*
24. Визначте, хто не належав до династії Рюриковичів, але посідав київський престол:
- а) Олег; б) Ігор; в) Святослав.*

25. Період правління князя Олега тривав:
а) з 860 по 882 рік;
б) з 882 по 912 рік;
в) з 902 по 922 рік.
26. Період правління Ігоря тривав:
а) з 900 по 910 рік;
б) з 907 по 930 рік;
в) з 912 по 945 рік.
27. У якому році відбулося повстання деревлян проти київського князя Ігоря?
а) 930 р.; б) 940 р.; в) 945 р.
28. Ольга стала княгинею Київської Русі:
а) у 907 р.; б) у 945 р.; в) у 988 р.
29. Хто з київських правителів упорядкував збирання данини?
а) Святослав; б) Ігор; в) Ольга.
30. Який князь успадкував великокнязівську владу від княгині Ольги:
а) Ігор; б) Олег; в) Святослав; г) Володимир.
31. Який князь розгромив Хазарський каганат і тим самим відкрив шлях на Київську Русь печенігам?
а) Олег;
б) Святослав;
в) Володимир;
г) Ярослав.
32. Князь Святослав перебував на київському престолі:
а) у 965 – 972 рр.;
б) у 978 – 984 рр.;
в) у 981 – 988 рр.
33. Кого з перших київських князів Михайло Грушевський називав “козаком на престолі”?
а) Святослава;
б) Володимира;
в) Ярополка.

34. Визначте, які з указаних реформ були проведені князем Володимиром:
<i>а) грошова;</i>	<i>д) судова;</i>
<i>б) адміністративна;</i>	<i>е) освітня;</i>
<i>в) оборонна;</i>	<i>є) податкова;</i>
<i>г) релігійна;</i>	<i>ж) градобудівництва.</i>
35. За правління якого князя землі хорватів, тиверців і уличів було включено до складу Київської Русі?
- а) Святослава Завойовника;*
б) Володимира Великого;
в) Ярослава Мудрого.
36. Володимир Великий прийшов до влади в:
- а) 972 р.; б) 980 р.; в) 988 р.*
37. Назвіть київського князя, дружиною якого була донька шведського короля Інгігерда, а сам він став “тестем Європи”:
- а) Ярослав Мудрий;*
б) Володимир Мономах;
в) Мстислав.
38. Яким князем був прийнятий у XI ст. перший письмовий збірник законів „Руська правда”?
- а) Володимиром Великим;*
б) Ярославом Мудрим;
в) Володимиром Мономахом.
39. Розташуйте події в хронологічній послідовності:
- а) повстання в Києві проти князя Ізяслава;*
б) повстання в Києві проти князя Святополка;
в) повстання деревлян проти Ігоря;
г) похід Ігоря Святославича на половців;
д) народне повстання в Галицькій землі.
40. Вотчина – це...
- а) землекористування;*
б) земля, що перебувала у користуванні общини;
в) земля, що переходила в спадщину.

41. *Натуральне господарство – це...*
- а) господарство, у якому все необхідне для життя виробляється в самому господарстві;*
 - б) господарство, в основі якого лежать товарно-грошові відносини;*
 - в) господарство, яке розвивається за рахунок військової експансії.*
42. *До „луччих людей” у Київській державі не належали:*
- а) бояри; в) князі; в) духівництво.*
43. *Перший кам’яний православний храм, споруджений на Русі – це...*
- а) Десятинна церква;*
 - б) Софійський собор;*
 - в) церква Горяни в Закарпатті;*
 - г) Спасо-Преображенський собор у Чернігові.*
44. *Для оздоблення давньоруських храмів не використовувалися:*
- а) скульптури;*
 - б) ікони;*
 - в) фрески;*
 - г) мозаїка;*
 - д) різьблення по каменю.*
45. *Виконавці билин у Київській Русі називалися:*
- а) скоморохами;*
 - б) кобзарями;*
 - в) гусярами.*
46. *Перша письмова згадка про заснування бібліотеки при Софійському соборі датується:*
- а) 1036 р.; б) 1037 р.; в) 1051 р.*
47. *Хто був першим канонічним Київським митрополитом?*
- а) Філарет;*
 - б) Іоанн;*
 - в) Іларіон;*
 - г) Феопемт;*
 - д) Никифор.*

48. Автором „Слова о полку Ігоревім” був:
- a) *Нестор;*
 - б) *Никон;*
 - в) *невідомий автор;*
 - г) *Іларіон.*
49. Який князь отримав прізвисько Окаянний за вбивство своїх братів Бориса і Гліба?
- a) *Володимир;* б) *Мстислав;* в) *Святополк.*
50. За фактами біографії визначте історичну особу.
- Був запрошений на Київський престол киянами, княжив 12 років, здійснив 83 походи на половців.
- a) *Володимир Великий;*
 - б) *Всеволод;*
 - в) *Володимир Мономах.*
51. Хто написав “Поучіння” своїм дітям?
- a) *Ярослав Мудрий;*
 - б) *Всеволод;*
 - в) *Володимир Мономах.*
52. Володимир Мономах посідав престол у Києві в:
- a) *1019 – 1054 рр.;*
 - б) *1025 – 1032 рр.;*
 - в) *1113 – 1125 рр.*
53. Коли відбувся Любецький з’їзд, на якому переміг принцип вотчини?
- a) *1097 р.;* б) *1099 р.;* в) *1117 р.*
54. На скільки князівств розпалася Київська держава у 1132 р.?
- a) *12 князівств;* б) *15 князівств;* в) *46 князівств.*
55. Період роздробленості Київської Русі розпочався:
- a) *у середині XI ст.;*
 - б) *у середині XII ст.;*
 - в) *у середині XIII ст.*

56. Перша зустріч русичів з монголо-татарським військом сталася в:
а) 1169 р.; б) 1223 р.; в) 1237 р.
57. Монголо-татари захопили Київ у:
а) 1239 р.; б) 1240 р.; в) 1241 р.; г) 1242 р.
58. У якому році в „Галицько-Волинському літописі” вперше згадується назва „Україна”?
а) 1182 р.; б) 1185 р.; в) 1187 р.
59. Який князь правив у Галицькому князівстві в 1153–1187 рр.?
а) Ярослав Осмомисл;
б) Ростислав Володимирович;
в) Ізяслав Мстиславич;
г) Василько Ростиславич.
60. Коли була утворена Галицько-Волинська держава?
а) 1199 р.; б) 1200 р.; в) 1201 р.
61. Виберіть правильне твердження.
1199–1205 рр. є роками:
а) правління князя Романа I Мстиславича;
б) боротьби проти половців;
в) боротьби з монголами.
62. Назвіть джерело значних доходів галицьких бояр у XI–XII ст.:
а) військові походи Ростиславичів, а пізніше – Романовичів;
б) спеціальний податок, який увели ще Ростиславичі;
в) торгівля сіллю.
63. Назвіть найбільш суттєву особливість політичного життя в Галицько-Волинському князівстві в другій половині XI–XIV ст.:
а) обмежена міським вічем влада місцевого князя;
б) великий вплив на управління князівством багатих, військово та економічно самостійних бояр;
в) абсолютна залежність галицьких князів від

місцевих єпископів.

64. Коли і в якому місті було короновано князя Данила Галицького?
1) 1245 р.; 2) 1253 р.; 3) 1258 р.
а) Галичі; б) Дорогочині; в) Львові.
65. Останній князь Галицько-Волинської держави, мазовецький князь Болеслав Тройденевич, посів галицький престол під іменем...
а) Юрія I; б) Юрія II; в) Андрія II.
66. Укажіть, які з перелічених нижче факторів є причинами занепаду Галицько-Волинської держави в XIV ст.?
а) втручання іноземних країн;
б) суперечки між боярами та князями;
в) боярський сепаратизм;
г) політика князів Східної Русі.
67. Хто очолив повстання бояр Галичини проти Польщі у 1340–1344 рр.?
а) Дмитро Дідько;
б) Дмитро Вишневецький;
в) Северин Наливайко.
68. Галицько-Волинське князівство як єдина держава припинило своє існування в:
а) 1331 р.; б) 1340 р.; в) 1370 р.; г) 1400 р.
69. Яким терміном історична наука визначає процес переходу частини українських земель під владу Великого князівства Литовського в другій половині XIV ст.?
а) загарбання;
б) інкорпорація;
в) інтервенція;
г) колонізація.
70. Розташуйте в хронологічній послідовності:
а) Люблінська унія;
б) Кревська унія;

- в) *Берестейська унія*;
г) *Городельська унія*.
71. Яка подія відбулася у 1362 р.?
а) *загарбання Польщею Галичини й частини Волині*;
б) *битва при Синіх Водах*;
в) *Кревська унія*.
72. Коли Кримське ханство стало васалом Туреччини?
а) *у 1470 р.*; б) *у 1475 р.*; в) *у 1480 р.*
73. Більша частина українських земель була приєднана до Литовського князівства за часів князя:
а) *Гедиміна*; б) *Ольгерда*; в) *Ягайла*.
74. У якому році Королівство Польське і Велике князівство Литовське об'єдналися у федеративну державу Річ Посполиту?
а) *1385 р.*; б) *1475 р.*; в) *1596 р.*; г) *1569 р.*
75. Скільки воєводств створила Річ Посполита на українських землях?
а) *5*; б) *6*; в) *7*; г) *8*.
76. Одруження польської королеви Ядвіги та великого литовського князя Ягайла стало однією з умов:
а) *Берестейської унії*;
б) *Люблінської унії*;
в) *Кревської унії*.
77. За фактами визначте історичну особу.
Перший з відомих вітчизняних докторів медицини, ректор Болонського університету, перший відомий вітчизняний автор книги з астрономії „Прогностична оцінка 1483 року”, започаткував вченолатинську ренесансну поезію на східноєвропейському слов'янському ґрунті.
а) *Володимир Бехтерев*;
б) *Юрій Дрогобич*;
в) *Іван Бутков*.

78. У якому році І.Федорович (Федоров) видав першу друковану книгу – “Апостол”?
а) 1574 р.; б) 1576 р.; в) 1596 р.
79. Громадські об’єднання православних українців (міщан, духовенства, шляхти, козаків), які займалися господарською, благодійною та релігійно-просвітницькою діяльністю, називали:
а) цехами; б) колегіями; в) братствами.
80. Як називався найбільший прошарок феодального класу у Великому князівстві Литовському та в Польщі в першій половині XVI ст.?
а) шляхта; б) бояри; в) магнати.
81. Литовські статuti – це...
а) ведення законів у Великому князівстві Литовському XIV ст.;
б) ведення законів у Великому князівстві Литовському XV ст.;
в) ведення законів у Великому князівстві Литовському XVI ст.
82. Яка з указаних ознак є головною у визначенні поняття “кріпацтво”?
а) заборона селянам залишати місце проживання без дозволу пана;
б) відробіток селянами панщини;
в) сплата селянами натурального та грошового оброку.
83. Розташуйте історичні події в хронологічній послідовності:
а) прийняття Люблінської унії;
б) утворення Галицько-Волинського князівства;
в) повстання на чолі з Мухом;
г) прийняття Кревської унії;
д) підписання Берестейської унії.

84. Кого з указаних діячів називають “батьком запорозького козацтва”?
- а) К. Острозького;*
 - б) Д. Вишневецького;*
 - в) П. Конашевича-Сагайдачного.*
85. Які адміністративно-територіальні одиниці було утворено на українських землях польською владою в другій половині XVI ст.?
- а) губернії; б) князівства; в) воєводства.*
86. За фактами біографії визначте історичну особу.
- Належав до нащадків княжого роду Гедиміновичів, які поріднилися з українськими магнатами, займав посаду черкаського та канівського старости, отримав від польського короля доручення охороняти прикордоння від татар і влаштовувати захисне укріплення проти кримчаків. Перебував на службі в Івана Грозного, здійснював військові походи в Молдавію.
- а) Дмитро Вишневецький;*
 - б) Северин Наливайко;*
 - в) Самійло Кішка.*
87. Укажіть місце, де була заснована перша Запорізька Січ:
- а) у гирлі р. Чортомлик;*
 - б) на Микитинському Розі;*
 - в) на о. Мала Хортиця.*
88. У якому році польський король уперше найняв на державну службу козаків?
- а) 1571 р.; б) 1572 р.; в) 1578 р.*
89. У якому році в Україні почалося повстання під проводом К. Косинського?
- а) 1591 р.; б) 1593 р.; в) 1595 р.*
90. У якому році почалося повстання під проводом С. Наливайка?
- а) 1593 р.; б) 1594 р.; в) 1596 р.*

91. Як називалась унія, яка проголошувала створення греко-католицької церкви?
а) *Кревська;*
б) *Люблінська;*
в) *Берестейська.*
92. Розташуйте в хронологічній послідовності козацько-селянські повстання:
а) *повстання під проводом Т. Федоровича (Трясила);*
б) *повстання К. Косинського;*
в) *повстання І. Павлюка, Д. Гуні;*
г) *повстання С. Наливайка.*
93. У якому році козаки під час морського походу захопили Кафу?
а) *1606 р.; б) 1614 р.; в) 1616 р.*
94. Гетьман П. Конашевич-Сагайдачний активно підтримував...
а) *католицьку церкву;*
б) *греко-католицьку церкву;*
в) *грецьку (православну) церкву.*
95. У якому році розпочалося козацьке повстання під проводом Т. Федоровича?
а) *1625 р.; б) 1630; в) 1631 р.*
96. Коли було зруйновано Кодацьку фортецю?
а) *1631 р.; б) 1634 р.; в) 1635 р.*
97. За яким документом скасовувалось козацьке самоврядування, кількість реєстрових козаків обмежувалась 6 тис., замість обраного гетьмана уряд Речі Посполитої надсилав комісара, нерестрові козаки переходили до стану посполитих?
а) *Ординація війська запорозького реєстрового;*
б) *Куруківська угода;*
в) *Універсал короля Сигізмунда II Августа.*

98. Яке з указаних визначень є правильним стосовно поняття “фільварки”?
- а) селянське господарство, орієнтоване на виробництво товарної продукції;*
 - б) селянське господарство, яке на певний час звільнене від податків;*
 - в) феодальне господарство, орієнтоване на виробництво товарної продукції.*
99. За фактами біографії визначте історичну особу.
- Син дрібного православного шляхтича. Здобув добру освіту для свого часу (навчався в Київській братській школі, Львівському колегіумі), вільно володів шістьма мовами. Був у реєстровому козацькому війську, два роки перебував у турецькій неволі. Завзято бив турків і татар у морських походах. Мав трьох синів і дві дочки. Під час війни Московії з Польщею служив у війську короля Владислава IV, від якого отримав за хоробрість золоту шаблю.
- а) П. Сагайдачний;*
 - б) Б. Хмельницький;*
 - в) І. Виговський.*
100. Якою з указаних битв розпочалася національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст.?
- а) під Корсунем;*
 - б) під Жовтими Водами;*
 - в) під Пилявцями.*
101. Якою з указаних подій завершився перший етап національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст.?
- а) укладанням Зборівського договору;*
 - б) укладанням Білоцерківського договору;*
 - в) укладанням Жванецького договору.*

102. Які колишні польські воєводства увійшли до складу української козацької держави – Гетьманщини в 1649 році?
- а) Київське, Брацлавське, Чернігівське;*
 - б) Волинське, Київське, Брацлавське;*
 - в) Брацлавське, Чернігівське, Подільське.*
103. Яке місто було “столицею” української держави – Гетьманщини за часів Б. Хмельницького?
- а) Київ; б) Чигирин; в) Корсунь.*
104. Як називалися офіційні документи – звернення Б. Хмельницького до українського народу періоду національно-визвольної війни середини XVII ст.?
- а) універсали; б) накази; в) послання.*
105. Яку чисельність українського козацького реєстрового війська встановлював Зборівський договір?
- а) 20 тис.; б) 40 тис.; в) 60 тис.*
106. Назвіть умови Білоцерківського мирного договору:
- а) заборона стосунків гетьмана з іншими державами;*
 - б) збільшення реєстру до 40 тис. чол.;*
 - в) заборона повернення шляхти до своїх маєтків;*
 - г) обмеження реєстру 20 тис. чол.;*
 - д) поширення козацької влади на територію Київського, Чернігівського, Брацлавського воєводств;*
 - е) поширення козацької влади на територію Київського воєводства.*
107. Яке рішення було прийнято на козацькій раді 8 січня 1654 р. у Переяславі?
- а) про об'єднання козацької держави – Гетьманщини і Московського царства;*
 - б) про спільні воєнні дії козацької держави – Гетьманщини і Московського царства проти Польщі;*
 - в) про входження козацької держави – Гетьманщини до складу Московського царства.*

108. Яку назву мав юридичний документ, у якому закріплювалися рішення Переяславської ради?
а) *Березневі статті*;
б) *Переяславські статті*;
в) *Московські статті*.
109. Розставте події в хронологічній послідовності:
а) *Білоцерківська мирна угода*;
б) *битва під Жовтими Водами*;
в) *заснування Острозької академії*;
г) *Переяславська Рада*.
110. У якому році було укладено Віленське перемир'я?
а) у 1655 р.; б) у 1656 р.; в) у 1657 р.
111. Розставте події в хронологічній послідовності:
а) *смерть Богдана Хмельницького*;
б) *битва під Берестечком*;
в) *відкриття Києво-Могилянського колегіуму*;
г) *Зборівський мир*.
112. Коли гетьманом української держави – Гетьманщини було обрано І. Виговського?
а) 1656 р.;
б) 1657 р.;
в) 1658 р.
113. Україна-Гетьманщина за Гадяцьким договором...
а) *отримувала визнання незалежності з боку Речі Посполитої*;
б) *отримувала федеративний статус у складі оновленої Речі Посполитої*;
в) *отримувала автономію для козацького стану в межах Речі Посполитої*.

114. Співвіднесіть особу з фактом її біографії:
1) <i>І.Богун;</i>	а) <i>очолював російське посольство</i>
2) <i>І.Виговський;</i>	<i>на Переяславській раді;</i>
3) <i>М.Кривоніс;</i>	б) <i>виявив талант полководця у</i>
4) <i>В.Бутурлін.</i>	<i>Берестецькій битві;</i>
	в) <i>генеральний писар Війська</i>
	<i>Запорозького;</i>
	г) <i>помер 1648 р. під час облоги</i>
	<i>Замостя.</i>
115. Хто з указаних історичних діячів став гетьманом після добровільного зречення Ю.Хмельницького?
а) *Я. Сомко;* б) *П. Тетеря;* в) *Д. Дорошенко.*
116. У якому році Україна вперше отримала двох гетьманів – Правобережного і Лівобережного?
а) *у 1663 р.;* б) *у 1665 р.;* в) *у 1667 р.*
117. Хто з гетьманів України уклав у 1665 р. договір, відомий як “Московські статті”?
а) *П. Тетеря;*
б) *І. Брюховецький;*
в) *П. Дорошенко.*
118. Який дипломатичний документ юридично закріпив розділення України на дві окремі частини?
а) *Андрусівське перемир'я;*
б) *Віленське перемир'я;*
в) *Московські статті.*
119. Укажіть роки гетьманування П. Тетері.
а) *1663 – 1665 рр.;*
б) *1663 – 1668 рр.;*
в) *1665 – 1667 рр.*
120. Укажіть роки гетьманування І. Брюховецького.
а) *1663 – 1668 рр.;*
б) *1663 – 1665 рр.;*
в) *1665 – 1667 рр.*

121. Хто з названих нижче гетьманів, прагнучи відновити цілісність України, втрачену внаслідок Андрусівської угоди, боровся і проти Польщі, і проти Московської держави?
а) П. Дорошенко;
б) Ю. Хмельницький;
в) І. Самойлович.
122. Укажіть роки гетьманування П. Дорошенка.
а) 1665 – 1676 рр.;
б) 1669 – 1672 рр.;
в) 1672 – 1687 рр.
123. Яку назву мав договір, укладений Д. Многогрішним з російським царським урядом у 1669 р.?
а) Московські статті;
б) Глухівські статті;
в) Конотопські статті.
124. Розставте події в хронологічній послідовності:
а) „Вічний мир”;
б) „Чорна рада”;
в) гетьманство Д. Многогрішного;
г) турецько-татарські походи на Чигирин.
125. Співвіднесіть особу з фактом її біографії:
1) І. Виговський; а) гетьман Правобережної України;
2) І. Самойлович; б) гетьман Лівобережної України;
3) П. Тетеря; в) уклав Гадяцький договір;
4) І. Брюховецький. г) був проголошений гетьманом усієї України.
126. Хто з указаних нижче історичних діячів у 1687 р. став гетьманом Лівобережної України?
а) І. Самойлович;
б) І. Мазепа;
в) С. Палій.

127. Хто затверджував новообраного гетьмана України в другій половині XVII ст.?
а) *Генеральна рада;*
б) *митрополит Київський;*
в) *російський цар.*
128. Яку назву мала угода, укладена в 1687 р. новообраним гетьманом Лівобережної України з російським царем?
а) *Глухівські статті;*
б) *Коломацькі статті;*
в) *Кримські статті.*
129. Полтавська битва завершилася...
а) *розгромом шведсько-української армії;*
б) *розгромом російської армії;*
в) *взаємним виснаженням воюючих сторін, які відійшли з поля бою.*
130. За фактами біографії визначте історичну особу:
Походив з родовитої добропорядної української родини; здобув щонайвищу на той час освіту, знав 8 мов; усе життя віддав справі визволення України з-під московського ярма і сподівався, що проти Московщини створиться коаліція західноєвропейських держав, яка приневолить Москву зректися України; у 1706 році був призначений на уряд генерального писаря; був провісником кардинальних змін суспільно-політичної думки всієї Європи.
а) *І. Мазепа;*
б) *В. Кочубей;*
в) *П. Орлик;*
г) *К. Гордієнко.*
131. Хто автор першої Конституції України 1710 р.?
а) *П. Дорошенко,*
б) *І. Мазепа,*
в) *П. Орлик,*
г) *І. Скоропадський.*

132. Який принцип уперше у світовій юридичній практиці було зафіксовано в “Конституції” П. Орлика?
- а) принцип непорушності територіальної цілісності держави;*
 - б) принцип свободи совісті й віросповідання;*
 - в) принцип розподілу влади на судову, законодавчу і виконавчу.*
133. Розставте події в хронологічній послідовності:
- а) завершення Північної війни;*
 - б) зруйнування Запорозької Січі військами Петра I;*
 - в) гетьманування Д. Апостола;*
 - г) Конституція П. Орлика.*
134. Хто офіційно здійснював керівництво Україною після смерті гетьмана І. Скоропадського (1722–1727 рр.)?
- а) П. Полуботок;*
 - б) Малоросійська колегія;*
 - в) правління гетьманського уряду.*
135. Хто з російських військових очолював Малоросійську колегію, яка керувала Україною в першій половині XVIII ст.?
- а) Яковлев;*
 - б) Вельямінов;*
 - в) Шаховський.*
136. Яка тенденція в розвитку української культури простежується наприкінці XVII – у першій половині XVIII ст.?
- а) масовий переїзд українських культурних діячів до Росії та зниження культурного потенціалу України;*
 - б) масовий переїзд російських учених і релігійних діячів в Україну та збагачення на цій основі української культури;*
 - в) масовий переїзд до України вчених та митців із Західної Європи та збагачення на цій основі української культури.*

137. Відомим математиком, котрий у першій половині XVIII ст. підготував підручники, за якими вчилися не лише в Україні, а й у Росії, був...
- а) І. Галятовський;*
 - б) Є. Славинецький;*
 - в) Ф. Прокопович.*
138. Яку назву мав народний ляльковий театр в Україні другої половини XVII – першої половини XVIII ст.?
- а) майдан; б) ковчег; в) вертеп.*
139. Український народний месник О. Довбуш активно діяв в Західній Україні у...
- а) 20–30-х рр. XVIII ст.;*
 - б) 30–40-х рр. XVIII ст.;*
 - в) 40–50-х рр. XVIII ст.*
140. Гайдамацьке повстання Коліївщина охопило територію...
- а) Правобережної України;*
 - б) Лівобережної України;*
 - в) Запоріжжя.*
141. Як називався тимчасовий уряд, який керував усіма справами в Україні в 1734–1750 рр.?
- а) Малоросійська колегія;*
 - б) Правління гетьманського уряду;*
 - в) Румянцевська ревізія.*
142. У якому році К.Розумовський став гетьманом України?
- а) у 1750 р.; б) у 1762 р.; в) у 1764 р.*
143. Друга Малоросійська колегія почала свою діяльність в Україні...
- а) у 1762 р.; б) у 1765 р.; в) у 1783 р.*
144. Розставте події в хронологічній послідовності:
- а) ліквідація автономного устрою Лівобережної України;*
 - б) перший поділ Речі Посполитої;*
 - в) загибель О. Довбуша;*

- г) указ Катерини II про скасування гетьманства.
145. Останнім кошовим отаманом Запорозької Січі був...
- А. Головатий;
 - І. Сірко;
 - П. Калнишевський.
146. Які з указаних територій згідно з третім поділом Польщі не увійшли до складу Росії?
- Західна Білорусія;
 - Західна Волинь;
 - Буковина.
147. Співвіднесіть особу з фактом її біографії:
1) І.Гізель;	а) переїхав до Петербурга, де фактично очолив російську православну церкву;
2) Г.Сковорода;	б) автор "Твору про всю філософію";
3) Ф.Прокопович;	в) автор козацького літопису;
4) Г.Граб'янка.	г) у 1741–1744 рр. був співаком придворної капели в Петербурзі.
148. Розставте події в хронологічній послідовності:
- приєднання Криму до Російської імперії;
 - ліквідація Запорозької Січі;
 - жалувана грамота українським дворянам;
 - ліквідація гетьманщини.
149. Перлиною барокової архітектури в Києві є...
- Володимирський собор;
 - Андріївська церква;
 - церква Богородиці Пирогоці на Подолі.
150. Який новий вид експлуатації почали застосовувати поміщики до селян-кріпаків у Російській імперії в першій половині XIX ст.?
- місячина;
 - панщина;
 - натуральний оброк.

151. У якому з указаних регіонів України головним чином відбувалися селянські виступи під проводом Устима Кармелюка?
а) на Поділлі; б) на Волині; в) на Галичині.
152. Коли з'явилися перші декабристські організації на Україні?
а) 1815 р.; б) 1821 р.; в) 1825 р.
153. „Руська правда” П.Пестеля стала програмовим документом:
а) Південного товариства;
б) Північного товариства;
в) Кирило-Мефодіївського товариства.
154. Коли на українських землях, що перебували в складі Російської імперії, почався промисловий переворот?
а) у 20-х рр. XIX ст.;
б) у 30-х рр. XIX ст.;
в) у 40-х рр. XIX ст.
155. Коли було утворено Кирило-Мефодіївське братство?
а) у 1846 р.; б) у 1847 р.; в) у 1848 р.
156. Хто з австрійських імператорів розпочав аграрну реформу щодо західноукраїнських земель?
а) Марія-Терезія; б) Йосип II; в) Франц II.
157. Хто очолив національне відродження в Західній Україні на початку XIX ст.?
а) греко-католицьке духовенство;
б) католицьке духовенство;
в) православне духовенство.
158. Як називалася перша фольклорно-етнографічна збірка, видана членами “Руської трійці”?
а) “Русалка Дністровая”;
б) “Зоря”;
в) “Вінок русинам на обжинки”.

159. Яка з указаних подій активізувала національне життя в Західній Україні наприкінці 40-х рр. XIX ст.?
а) *створення правопису української мови;*
б) *початок революції в Австрії;*
в) *збройне повстання у Львові.*
160. Хто з указаних діячів очолив український представницький орган – Головну руську раду в роки революції 1848–1849 рр. на західноукраїнських землях?
а) *М.Левицький;*
б) *Я.Головацький;*
в) *Г.Яхимович.*
161. Який новий жанр поширюється в українському живописі в другій половині XIX ст.?
а) *іконопис;*
б) *портрет;*
в) *батальний живопис.*
162. Що таке аматорський театр?
а) *театр, створений поміщиком, у якому актори були кріпаки;*
б) *театр, у якому інтелігенція ставила п'єси з власної ініціативи і власним коштом;*
в) *театр, створений державою, у якому актори отримували заробітну плату.*
163. Якою була головна причина переселенського руху з Наддніпрянської України до Росії в XIX ст.?
а) *малоземелля;*
б) *політичні утиски;*
в) *національно-релігійний гніт.*
164. Згідно з Валуєвським циркуляром 1863 р. заборонялося друкувати в Російській імперії українською мовою ...
а) *шкільні, релігійні та наукові видання;*
б) *релігійні, наукові та художні видання;*
в) *шкільні, наукові та художні видання.*
165. У якому році було видано Емський указ?
а) *у 1874 р.;* б) *у 1876 р.;* в) *у 1877 р.*

166. Яку мету ставили перед собою москвофіли, які діяли в Західній Україні в ХІХ ст.?
- а) домогтися об'єднання всіх слов'ян, у тому числі українців, у складі Російської імперії;*
 - б) поширити російську культуру в Західній Україні;*
 - в) домогтися створення австро-російського союзу, спрямованого проти Туреччини.*
167. Яка з указаних партій була утворена першою в Західній Україні?
- а) УСДП; б) УНДП; в) РУРП.*
168. Учасниками якої організації були Б.Грінченко, М.Міхновський, І.Липа, М.Коцюбинський?
- а) „Братства тарасівців”;*
 - б) Головної Української ради;*
 - в) Спілки визволення України.*
169. За фактами біографії визначте історичну особу:
- Один з головних ідейних провідників суспільно-політичного руху другої половини ХІХ ст. в Україні, активно розробляв соціал-демократичну теорію і національне питання, пропагував зміну історичного ладу на громадівський, виступав на захист української мови, вважаючи її однією з найважливіших ознак нації; прихильник самостійної України, радикального націоналізму; через переслідування влади змушений перенести свою науково-публіцистичну діяльність за кордон, був професором Вищої школи в Софії.
- а) М.Драгоманов;*
 - б) О.Русов;*
 - в) П.Чубинський;*
 - г) В.Антонович.*
170. Хто такі народовці?
- а) члени організації, що займалась просвітницькою діяльністю в Західній Україні в другій половині ХІХ ст.;*
 - б) члени організації, що займалась антиавстрійською*

діяльністю в Західній Україні в другій половині XIX ст.;

в) члени організації, що займалась благодійницькою діяльністю щодо народу в Західній Україні в другій половині XIX ст.

171. Коли було видано Маніфест царя Миколи II про скликання законодавчого органу – Державної думи – та “дарування” населенню громадських прав і свобод?
- а) 9 січня 1905 р.;*
б) 17 жовтня 1905 р.
в) 6 серпня 1906 р.;
172. Розставте події в хронологічній послідовності:
- а) повстання на броненосці “Потьомкін”;*
б) створення I Державної думи;
в) Маніфест Миколи II про конституційні свободи;
г) створення Революційної української партії (РУП).
173. На які українські землі претендувала Російська імперія напередодні та в ході Першої світової війни?
- а) на Волинь і Поділля;*
б) на Галичину і Буковину і Закарпаття;
в) на Закарпаття і Бессарабію.
174. Виберіть правильне твердження.
- Наприкінці серпня 1914 р. почалося формування Легіону Українських Січових Стрільців. Це військова частина, сформована:
- а) в Австро-Угорщині з місцевих українців на добровільних началах;*
б) в Росії з військовополонених галичан;
в) в Австро-Угорщині з полонених українців Російської імперії.
175. Виберіть правильне твердження.
- Союз визволення України – це політична організація, створена:
- а) емігрантами з Наддніпрянщини в серпні 1914 року з*

- метою пропагування ідеї самостійної України;*
- б) в Західній Україні австро-угорською владою з метою антиросійської пропаганди;*
- в) у західноукраїнських землях українцями за допомогою Росії з метою антиавстрійської пропаганди.*
176. На західноукраїнських землях, окупованих російськими військами, було утворено:
- а) Карпато-Буковинське генерал-губернаторство;*
- б) Галицько-Буковинське генерал-губернаторство;*
- в) Російське генерал-губернаторство.*

II МОДУЛЬ

177. Скільки партій, що діяли на політичній арені України в 1917 р., входили до складу Центральної Ради?
- а) 5; б) 8; в) 15.*
178. Коли відбувся Український Національний конгрес?
- а) 4 березня 1917 р.;*
- б) 19 квітня 1917 р.;*
- в) 25 жовтня 1917 р.*
179. Хто був першим головою Генерального Секретаріату Центральної Ради?
- а) М.С.Грушевський;*
- б) В.К.Винниченко;*
- в) С.В.Петлюра.*
180. За фактами біографії визначте історичну особу:
- Письменник, член УСДРП, один з організаторів Центральної Ради, голова Директорії, під час Другої світової війни був в'язнем концтабору у Франції, помер в еміграції у 1951 р.
- а) М.Грушевський;*
- б) В.Винниченко;*
- в) С.Єфремов;*
- г) О.Лотоцький.*

181. Яким Універсалом Центральної Ради було проголошено створення Української народної республіки?
а) I Універсал; б) II Універсал; в) III Універсал.
182. Розставте події в хронологічній послідовності:
а) відмова Миколи II від престолу;
б) більшовизація Рад в Україні;
в) липнева криза в Петрограді;
г) проголошення I Універсалу Центральної Ради.
183. Коли відбувся бій під Крутами?
а) 16 січня 1918 р.;
б) 7 лютого 1918 р.;
в) 1 березня 1918 р.
184. Укажіть дату проголошення радянської влади в Україні:
а) 25 лютого (8 березня) 1917 року;
б) 25 жовтня (7 листопада) 1917 року;
в) 12 (25) грудня 1917 року.
185. Розставте події в хронологічній послідовності:
а) створення Генерального секретаріату;
б) початок Першої світової війни;
в) проголошення радянської влади в Харкові;
г) проголошення IV Універсалу;
д) корніловська змова.
186. Коли був утворений тимчасовий робітничо-селянський уряд України?
а) січень 1918 р.;
б) листопад 1918 р.;
в) грудень 1917 р.
187. Укажіть країну, яка окупувала Північну Буковину в 1918 році.
а) Польща;
б) Чехословаччина;
в) Румунія;
г) Угорщина.

188. Коли відбувся гетьманський переворот в Україні?
а) січень 1918 р.;
б) березень 1918 р.;
в) квітень 1918 р.;
г) лютий 1919 р.
189. Коли була утворена Директорія?
а) 3 листопада 1918 р.;
б) 14 листопада 1918 р.;
в) 5 лютого 1919 р.
190. Який орган влади очолював В.Чехівський?
а) Раду народних міністрів;
б) Раду народних комісарів;
в) Українську національну раду.
191. Коли було проголошено злуку Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки?
а) 26 січня 1918 р.;
б) 22 січня 1919 р.;
в) 8 січня 1919 р.
192. Де відбувся перший установчий з'їзд Комуністичної партії (більшовиків) України 5–12 липня 1918 р.?
а) Київ; б) Харків; в) Москва; г) Таганрог.
193. Розставте події в хронологічній послідовності:
а) розгром А.Денікіна радянськими військами;
б) виступ військ Н.Махна проти денікінців;
в) поразка Червоної армії під Варшавою;
г) договір між УНР і Польщею.
194. Виберіть правильне твердження.
Другий “Зимовий похід” військ УНР:
а) рейд по тилах денікінської та Червоної армій;
б) збройний виступ проти радянської влади;
в) рейд по тилах польських військ у Західній Україні.
195. Розставте події в хронологічній послідовності:
а) проголошення акту Злуки УНР та ЗУНР;
б) створення Директорії;

- в) ультиматум РНК Центральній Раді;
 - г) початок наступу австро-німецьких військ на Україну;
 - д) прийняття Конституції УНР.
196. Коли був підписаний договір С. Петлюри з Ю. Пілсудським про спільний наступ проти більшовиків в Україні?
- а) грудень 1919 р.;
 - б) січень 1920 р.;
 - в) квітень 1920 р.;
 - г) березень 1921 р.
197. Виберіть правильне твердження.
- Чортківська офензива – це...
- а) наступальна операція УГА проти польської армії в 1919 р.;
 - б) наступ об'єднаних армій УНР на радянсько-українському фронті;
 - в) рейд частин військ УНР по тилах денікінської та Червоної армії.
198. Назвіть причини поразки ЗУНР:
- а) відсутність економічної програми перетворень;
 - б) зовнішня агресія;
 - в) відсутність підтримки населення;
 - г) недостатня кількість зброї та боєприпасів;
 - д) невдала зовнішня політика.
199. Яка українська політична партія самостійно існувала в УСРР на початку 20-х рр.?
- а) УСДРП; б) УПСР; в) УКП.
200. За фактами біографії визначте історичну особу.
- Родом з Болгарії, він унаслідок зміни кордонів став румуном, а своєю культурою був зобов'язаний західноєвропейським університетам. Вільно володів сімома мовами. Був лікарем, філософом, письменником, лектором, журналістом, дипломатом,

головою уряду, виразником ідей опозиційної течії в СРСР. Надавав усебічну підтримку національним діячам української культури і науки.

- а) Г.Димитров;*
- б) Х.Раковський;*
- в) Р.Аврамов;*
- г) В.Затонський.*

201. Протягом 1919–1939 рр. землі Східної Галичини, Лемківщини, Західної Волині, Західного Полісся, Холмщини, Підляшшя, Посяння перебували в складі:

- а) Польщі;*
- б) Румунії;*
- в) Угорщини.*

202. Яку економічну політику проводили в Україні більшовики з травня 1918 р. до березня 1921 р.?

- а) неп;*
- б) “воєнний комунізм”;*
- в) індустріалізація.*

203. Головними ознаками нової економічної політики є:

- а) часткова денационалізація, введення продовольчого податку, відновлення фінансово-грошової системи;*
- б) націоналізація промисловості, продовольча розкладка, заборона торгівлі;*
- в) введення загальної трудової повинності, впровадження карткової системи, запровадження продовольчого податку.*

204. Від голоду 1921–1923 рр. в Україні померло:

- а) 1,5 – 2 млн. осіб;*
- б) 2 – 3 млн. осіб;*
- в) 5 – 6 млн. осіб.*

205. Коли було утворено СРСР?

- а) 20 вересня 1922 р.;*
- б) 5 грудня 1924 р.;*
- в) 30 грудня 1922 р.;*
- г) 30 грудня 1920 р.*

206. Які держави утворили СРСР?
- а) РСФРР;*
 - б) БРСР;*
 - в) УСРР;*
 - г) УзбРСР;*
 - д) ТуркмРСР;*
 - е) ЗСФРР.*
207. Визначте хронологічні рамки політики коренізації:
- а) 1923 – початок 1930-х рр.;*
 - б) 1930 – кінець 1930-х рр.;*
 - в) 1930 – середина 1940-х рр.*
208. Татарбунарське повстання – це...
- а) повстання українців у Румунії у вересні 1924 р.;*
 - б) повстання кримських татар улітку 1925 р.;*
 - в) повстання в німецьких колоніях Донбасу в 1924 р.*
209. Коли відбувся Шахтинський процес (“Шахтинська справа”)?
- а) 1924 р.; б) 1926 р.; в) 1928 р.*
210. Назвіть причини згорання непу:
- а) світова економічна криза, що почалася наприкінці 20-х рр.;*
 - б) загроза інтервенції з боку західних країн;*
 - в) неп перешкоджав планам Й.Сталіна щодо встановлення особистої диктатури.*
211. Кому належить гасло „Геть від Москви! Дайош Європу!”?
- а) М.Скрипнику;*
 - б) В.Винниченку;*
 - в) В.Сосюрі;*
 - г) М.Хвильовому;*
 - д) Д.Донцову.*
212. У якому році в СРСР відбувся різкий поворот до адміністративно-командних методів керівництва (т. зв. рік „великого перелому”)?
- а) 1927 р.; б) 1929 р.; в) 1930 р.; г) 1933 р.*

213. Коли було затверджено Конституцію УРСР “побудованого соціалізму”?
- а) 5 грудня 1936 р.;*
 - б) 30 січня 1937 р.;*
 - в) 30 грудня 1938 р.;*
 - г) 5 березня 1939 р.*
214. Західна Волинь, Полісся і Підляшшя згідно з умовами Ризького миру 1921 року увійшли до:
- а) Угорщини;* *б) Польщі;* *в) Румунії;* *г) Закарпаття.*
215. Українську Військову Організацію (УВО), утворену в 1920 році, очолив:
- а) П.Скоропадський;*
 - б) К.Левицький;*
 - в) Є.Коновалець.*
216. Коли була створена ОУН (Організація українських націоналістів)?
- а) 1920 рік;* *б) 1925 рік;* *в) 1929 рік;* *г) 1932 рік.*
217. Яка церква мала найбільший вплив на українське суспільство в Галичині в міжвоєнний період?
- а) католицька;*
 - б) православна;*
 - в) греко-католицька;*
 - г) протестантська.*
218. Як називались заходи, проведені польським урядом для утихомирення українського населення в 30-і роки:
- а) “нормалізація”;*
 - б) “українізація”;*
 - в) “пацифікація”;*
 - г) “полонізація”.*

219. Співвіднесіть історичну особу з фактом її біографії:
1) <i>А.Волошин;</i>	а) <i>голова Української</i>
2) <i>Ю.Піلسудський;</i>	<i>національно-демократичної</i>
3) <i>Д.Левицький;</i>	<i>організації;</i>
4) <i>М.Лебідь;</i>	б) <i>ідеолог українського</i>
5) <i>Д.Донцов.</i>	<i>інтегрального націоналізму;</i>
	в) <i>Президент Карпатської</i>
	<i>України;</i>
	г) <i>глава Польської держави;</i>
	д) <i>один з лідерів ОУН.</i>
220. Політика „нормалізації”, запроваджена УНДО в 30-і роки ХХ ст., була спрямована на:
- знаходження компромісу з польським урядом;*
 - пошуки союзника в боротьбі з польською владою серед інших партій;*
 - нелегальні методи боротьби й досягнення мети шляхом революційного терору.*
221. Хто очолив Богословську академію, відкриту в 1928 році?
- Андрій Шептицький;*
 - Йосип Сліпий;*
 - Григорій Хомішин.*
222. Хто був лідером Українського народно-демократичного об'єднання (УНДО) у 20-і роки?
- Л.Бачинський;*
 - Д.Левицький;*
 - Й.Крлик;*
 - Ю.Піلسудський.*
223. За фактами біографії визначте історичну особу:
- Був членом молодіжних організацій “Пласт”, “Сокіл”, УВО, за організацію теракту засуджений до смертної кари, замінені на довічне ув'язнення, заснував ОУН(р), був обраний членом уряду Незалежної Самостійної Української Держави.
- Є.Коновалець;*

- б) С.Бандера;*
 - в) А.Мельник.*
- 224. Коли було проголошено створення незалежної держави Карпатська Україна?
 - а) жовтень 1938 р.;*
 - б) березень 1939 р.;*
 - в) вересень 1939 р.*
- 225. Хто став першим Президентом Карпатської України?
 - а) А.Бродій; б) А.Волошин; в) О.Маркуш.*
- 226. Яку назву мав договір, укладений 23 серпня 1939 р. між СРСР та Німеччиною?
 - а) “Про дружбу і кордони”;*
 - б) “Про ненапад”;*
 - в) “Про економічну співпрацю”.*
- 227. Коли почалася Друга світова війна?
 - а) 1 вересня 1939 р.;*
 - б) 17 вересня 1939 р.;*
 - в) 28 вересня 1939 р.*
- 228. Коли СРСР увів свої війська в східні райони Польщі?
 - а) 17 вересня 1939 р.;*
 - б) 18 вересня 1939 р.;*
 - в) 19 вересня 1939 р.*
- 229. Радянізація західних областей України в 1939–1941 рр. не передбачала проведення...
 - а) релігійної реформи;*
 - б) аграрної реформи;*
 - в) адміністративної реформи.*
- 230. Акт про відновлення Української держави було проголошено:
 - а) у Львові;*
 - б) у Рівному;*
 - в) у Луцьку;*
 - г) у Києві.*

231. Головою Українського державного управління (національного уряду) був обраний:
- а) Р.Шухевич;*
 - б) С.Бандера;*
 - в) Я.Стецько;*
 - г) В.Кубійович.*
232. Коли німецькі війська увійшли до Києва?
- а) серпень 1941 р.;*
 - б) вересень 1941 р.;*
 - в) жовтень 1941 р.*
233. Коли територію УРСР було повністю окуповано німецькими військами?
- а) 30 жовтня 1941 р.;*
 - б) 22 липня 1942 р.;*
 - в) 28 липня 1942 р.*
234. Коли було утворено Український штаб партизанського руху?
- а) 20 червня 1942 р.;*
 - б) 30 травня 1942 р.;*
 - в) 14 жовтня 1942 р.*
235. Який день вважається “днем народження” Української повстанської армії (УПА)?
- а) 30 червня 1941 р.;*
 - б) 30 травня 1942 р.;*
 - в) 14 жовтня 1942 р.*
236. Хто з указаних діячів у роки Другої світової війни очолив Український штаб партизанського руху?
- а) О.Сабуров;*
 - б) Т.Строкач;*
 - в) Р.Шухевич.*
237. Трансністрія – це окупаційна зона, створена в роки Другої світової війни...
- а) між Бугом і Дністром;*
 - б) між Дністром і Дунаєм;*
 - в) між Бугом і Дніпром.*

238. Е.Кох у роки Другої світової війни здійснював керівництво...
- а) *“Дистриктом Галіцієн”*;
 - б) *“Рейхскомісаріатом Україна”*;
 - в) *“Прифронтвою зоною”*.
239. Остарбайтери – це...
- а) *робітники походженням зі Східної Європи, які примусово працювали на заводах, шахтах і фермах у Німеччині та Австрії під час Другої світової війни;*
 - б) *радянські військовополонені, яких вивозили до Німеччини в роки Другої світової війни;*
 - в) *ті українці, що залишилися під окупацією в Україні і працювали на німців.*
240. Розставте події в хронологічній послідовності:
- а) *початок Другої світової війни;*
 - б) *прихід Червоної армії на землі Західної України;*
 - в) *підписання пакту Ріббентропа–Молотова;*
 - г) *напад Німеччини на СРСР;*
 - д) *створення Рейхскомісаріату „Україна”.*
241. Коли радянськими військами було визволено перший населений пункт України – село Півнівка?
- а) *22 липня 1942 р.;*
 - б) *19 листопада 1942 р.;*
 - в) *18 грудня 1942 р.*
242. Хто з указаних діячів очолив УПА?
- а) *Я.Стецько;*
 - б) *С.Бандера;*
 - в) *Р.Шухевич.*
243. Після окупації німцями України Галичина увійшла...
- а) *до складу Генерального губернаторства;*
 - б) *до складу Румунії;*
 - в) *до складу Рейхскомісаріату “Україна”.*

244. Коли радянським партизанським з'єднанням С.Ковпака було проведено Карпатський рейд?
- а) червень – жовтень 1941 р.;*
 - б) червень – жовтень 1942 р.;*
 - в) червень – жовтень 1943 р.*
245. Коли відбувся перехід ОУН(б) до більш демократичної платформи?
- а) на I Надзвичайному великому зборі;*
 - б) на II Надзвичайному великому зборі;*
 - в) на III Надзвичайному великому зборі.*
246. Із завершенням якої битви склалися умови для широкого наступу Червоної армії в Україні в 1943 р.?
- а) Сталінградської;*
 - б) Корсунської;*
 - в) Корсунь-Шевченківської.*
247. Яке місто було визволено радянськими військами від німецьких окупантів 6 листопада 1943 р.?
- а) Дніпропетровськ;*
 - б) Запоріжжя;*
 - в) Київ.*
248. Яке оточення німецьких військ на Україні в 1944 р. називають “другим Сталінградом” або „Сталінградом на Дніпрі”?
- а) під Бродами;*
 - б) під Кам'янець-Подільським;*
 - в) під Корсунь-Шевченківським.*
249. Яка офіційна дата визволення території України?
- а) 26 березня 1944 р.;*
 - б) 8 жовтня 1944 р.;*
 - в) 28 жовтня 1944 р.*
250. Українська Головна Визвольна Рада утворилася:
- а) у липні 1944 р.;*
 - б) у жовтні 1944 р.;*
 - в) у січні 1945 р.*

251. Яка важлива для України подія відбулася 29 червня 1945 р.?
- а) делегація УРСР підписала Декларацію про створення ООН;
 - б) підписано радянсько-чехословацький договір про передачу Закарпаття до УРСР;
 - в) підписано радянсько-польський договір, який закріпив західний кордон УРСР по “лінії Керзона”.
252. Що передбачала операція “Вісла”?
- а) примусове виселення поляків з території УРСР у басейн річки Вісла в процесі уточнення кордону;
 - б) примусове виселення українців “закерзоння” за річку Віслу в західні та північні воєводства Польщі;
 - в) переселення українців, що проживали в Польщі східніше річки Вісла, на територію УРСР.
253. Яка з галузей народного господарства України фінансувалася після війни за “залишковим принципом”?
- а) сільське господарство;
 - б) важка промисловість;
 - в) легка промисловість.
254. “Ждановщина” як різновид ідеологічних кампаній сталінських часів передусім була спрямована проти...
- а) “ідеологічної незрілості” літературних творів;
 - б) “націоналістичних збочень”;
 - в) “космополітизму”.
255. За фактами біографії визначте історичну особу:
- Енергійно займався питаннями розвитку економіки України; причетний до проведення репресій проти діячів науки і культури, згодом засудив масові політичні репресії; очолював ЦК компартії України і уряд республіки; сміливий у вчинках, надзвичайно скромний у побуті.
- а) М.Хрущов;
 - б) А.Жданов;

- в) *Л.Каганович.*
256. У другій половині 1950-х – першій половині 1960-х рр. було проведено реабілітацію жертв сталінських репресій. Якої категорії жертв сталінського режиму вона переважно стосувалася?
- а) *партійних і державних працівників, репресованих у 1937 р.;*
 - б) *вояків ОУН-УПА, репресованих у другій половині 1940-х – першій половині 1950-х рр.;*
 - в) *українських національних діячів, репресованих на початку 1930-х рр.*
257. У 1950–1960-х рр. відбулося освоєння цілинних земель Південного Сибіру і Казахстану. Як це вплинуло на розвиток сільського господарства УРСР?
- а) *позитивно, оскільки українські селяни широко використовували набутий там досвід;*
 - б) *ніяк не вплинуло, оскільки освоєння цілини не стосувалося України;*
 - в) *негативно, оскільки найбільш кваліфіковані кадри залучалися до освоєння цілинних земель, туди спрямовувались основні капіталовкладення й техніка.*
258. Який принцип керівництва економікою уособлювали раднаргоспи (Ради народного господарства), запроваджені в СРСР за М.Хрущова?
- а) *галузевий – вертикальний;*
 - б) *територіальний – горизонтальний;*
 - в) *змішаний: поєднання галузевого і територіального підходів.*
259. 19 лютого 1954 р. Крим зі складу РРФСР було передано до складу УРСР. Що було причиною цього акту?
- а) *любов М.Хрущова до України, де він довго очолював компартію;*
 - б) *неможливість розв'язати соціально-економічні проблеми розвитку регіону в складі РРФСР;*
 - в) *вдячність М.Хрущова українським кадрам за*

підтримку, надану йому в боротьбі за владу.

260. Який захід, проведений М.Хрущовим у період 1954–1964 рр., суттєво змінив фактично кріпацький статус селян-колгоспників?
- а) створення агроміст;*
 - б) реорганізація МТС в РТС;*
 - в) запровадження паспортів для селян.*
261. Хто такі “шестидесятники”?
- а) шістдесят діячів літератури і мистецтва в Україні, які підписали лист на захист свободи творчості в СРСР;*
 - б) молоді митці України, що заявили про себе новаторськими творами в 1960-х роках;*
 - в) досвідчені літератори в Україні (“ті, кому за шістдесят”), які стали наставниками нового покоління митців.*
262. Хто з указаних діячів української культури належав до шестидесятників?
- а) В.Симоненко;*
 - б) В.Сосюра;*
 - в) П.Майборода.*
263. Хто очолив нелегальну Українську робітничо-селянську спілку?
- а) І.Кандиба;*
 - б) І.Дзюба;*
 - в) Л.Лук’яненко.*
264. Кому належить відома фраза щодо масового виселення народів Й. Сталіним: “Українці уникли цієї долі, тому що їх надто багато і не було куди вислати. А то він би і їх виселив”?
- а) Л. Берії; б) М. Хрущову; в) П. Шелесту.*

265. Твір “Інтернаціоналізм чи русифікація” став маніфестом українського національного дисидентства. Хто його автор?
- І.Дзюба;*
 - В.Стус;*
 - В.Чорновіл.*
266. Співвіднесіть особу з її діяльністю:
1) <i>Микола Ватутін;</i>	а) <i>живописець, діяч</i>
2) <i>Володимир Вернадський;</i>	б) <i>політичний,</i>
3) <i>Григорій Верьовка;</i>	<i>державний і військовий</i>
4) <i>Ян Гамарник;</i>	<i>діяч, заступник</i>
5) <i>Осип Гермайзе;</i>	<i>наркома оборони</i>
6) <i>Алла Горська.</i>	<i>СРСР;</i>
	в) <i>воєначальник, генерал армії;</i>
	г) <i>основоположник геохімії, перший президент АН України;</i>
	д) <i>хоровий диригент, композитор, педагог;</i>
	е) <i>історик, дослідник історії Коліївщини.</i>
267. Що таке метод “соціалістичного реалізму”?
- це змалювання митцями у своїх творах дійсності оптимістично, піднесено, з вірою у світле майбутнє;*
 - це змалювання митцями у своїх творах дійсності реалістично, з долею конструктивної критики;*
 - це змалювання митцями у своїх творах дійсності песимістично, з невірою в можливість позитивних змін.*
268. У який з указаних хронологічних періодів на посаді Першого секретаря ЦК КПУ перебував П.Шелест?
- 1963 – 1972 рр.;*
 - 1964 – 1982 рр.;*

- в) 1972 – 1989 рр.
269. Збірник документів “Лихо з розуму (портрети двадцяти “злочинців”)” упорядкував:
- В.Стус;
 - І.Дзюба;
 - В.Чорновіл;
 - В.Мороз.
270. Розташуйте події в хронологічній послідовності:
- початок економічних реформ О.Косигіна;
 - обрання П.Шелеста Першим секретарем ЦК компартії України;
 - вихід книги В.Чорновола “Лихо з розуму”;
 - усунення М.Хрущова з поста Першого секретаря ЦК КПРС.
271. Коли почав виходити „Український вісник” та хто був його редактором?
- 1) 1970 р.; а) Євген Сверстюк;
 - 2) 1972 р.; б) В’ячеслав Чорновіл;
 - 3) 1975 р. в) Іван Дзюба.
272. За фактами біографії визначте історичну постать.
- Поет, літературознавець і критик, лауреат Нобелівської премії 1985 р., один з найяскравіших представників руху „шістдесятників”, учасник Гельсінського руху, автор опублікованої спочатку за кордоном збірки поезій „Зимові дерева”.
- М. Руденко;
 - В. Стус;
 - Д. Павличко.
273. Яким шляхом не вирішувалася житлова проблема в Україні в 70–80-х рр. ХХ ст.?
- за рахунок установаження черг на отримання житла від держави в довгостроковий найом;
 - за рахунок побудови житла за кошти громадян – кооперативів;
 - за рахунок ущільнення (підселення громадян до тих, хто мав надлишкову житлову площу).

274. Мовну політику радянської влади на Україні в 70-і роки ХХ ст. визначали:
- а) українізація;*
 - б) русифікація;*
 - в) вільний розвиток усіх мов.*
275. Який з указаних творів належить перу Л.Костенко?
- а) “Собор”;*
 - б) “Маруся Чурай”;*
 - в) “Диво”.*
276. Хто такий М.Руденко?
- а) засновник і керівник УРСС;*
 - б) засновник і керівник УГГ;*
 - в) керівник і координатор дисидентських акцій громадської непокори.*
277. Коли було створено Українську Гельсінську Спілку?
- а) 1975 р.; б) 1976 р.; в) 1978 р.*
278. Представником якої течії в дисидентстві України був Й.Тереля?
- а) правозахисної;*
 - б) самостійницької;*
 - в) релігійної.*
279. Кого в Україні називали “підписантами”?
- а) тих, хто підписувався під листами протесту на захист жертв політичних репресій;*
 - б) тих, хто організовував підписку на збір коштів для дисидентів – політичних в’язнів;*
 - в) тих, хто підписував вирoki дисидентам під час закритих судових процесів.*
280. За якою церквою в Україні закріпилася назва “катакомбна церква” в період 1965–1985 рр.?
- а) за УГКЦ;*
 - б) за УАПЦ;*
 - в) за РПЦ.*

281. “Дефіцит” як явище радянської дійсності кінця 70 – початку 80-х рр. ХХ ст. – це...
- а) нестача високоякісних імпортованих товарів;*
 - б) нестача високоякісних товарів за надлишку товарів середньої і низької якості;*
 - в) нестача певного виду товарів, який можна “дістати” лише протизаконними методами.*
282. У чому полягала суть шкільної реформи, розпочатої в 1984 р. в СРСР?
- а) акцент робився на трудовому навчанні;*
 - б) акцент робився на гуманітарних предметах;*
 - в) акцент робився на природничо-математичних предметах.*
283. Який з названих творів української літератури зазнав найбільших ідеологічних цькувань?
- а) Роман “Диво” Павла Загребельного;*
 - б) Роман “Правда і кривда” Михайла Стельмаха;*
 - в) Роман “Собор” Олеся Гончара.*
284. Автором якого фільму є український кінорежисер І.Миколайчук?
- а) “Тіні забутих предків”;*
 - б) “Вавилон ХХ”;*
 - в) “Камінний хрест”.*
285. Коли М.Горбачов був обраний Генеральним секретарем ЦК КПРС?
- а) у березні 1985 р.;*
 - б) у квітні 1985 р.;*
 - в) у квітні 1986 р.*
286. Коли сталася аварія на Чорнобильській АЕС?
- а) 26 квітня 1986 року;*
 - б) 25 травня 1985 року;*
 - в) 2 вересня 1986 р.*
287. Чим опікувалося товариство “Меморіал”, створене в період горбачовської “перебудови”?
- а) охороною пам’яток культури і мистецтва;*

299. Який новий елемент судової системи створено в незалежній Україні?
- Верховний Суд України;*
 - Конституційний Суд України;*
 - Вищий Надзвичайний Суд України.*
300. Якою є демографічна ситуація в незалежній Україні?
- чисельність населення зберігається на рівні 1989 р.;*
 - чисельність населення постійно зростає;*
 - чисельність населення постійно скорочується.*
301. Яким чином незалежна Україна розв'язала проблему ядерної зброї, успадкованої від СРСР?
- ядерна зброя стала основою міжнародного статусу незалежної України;*
 - Україна позбулася її в обмін на міжнародні гарантії безпеки і територіальної цілісності;*
 - Україна продала її третім державам, отримавши кошти для розвитку національної економіки.*
302. Які проблеми тривалий час заважали підписанню Договору про дружбу і партнерство між Росією і Україною?
- визначення статусу Криму, Севастополя і поділ Чорноморського флоту;*
 - визначення статусу Криму, Севастополя і проблема державного боргу України;*
 - поділ Чорноморського флоту, статус російської мови в Україні та державні борги України.*
303. Масові виступи населення, які отримали назву „помаранчева революція”, відбулися в Україні:
- 28 вересня – 21 листопада 2004 р.;*
 - 22 листопада – 8 грудня 2004 р.;*
 - 21 травня – 23 червня 2005 р.*
304. Якими є стосунки між Україною і НАТО?
- Україна відкидає будь-яку співпрацю з НАТО як з агресивною організацією;*

- б) увіковіченням пам'яті жертв радянського тоталітарного режиму;
 - в) створенням меморіальних комплексів української культури.
288. Чого вимагали учасники загального шахтарського страйку, який розпочався в Україні 15 липня 1989 р.?
- а) своєчасної виплати заробітної плати за умов інфляції;
 - б) запровадження державного статусу української мови;
 - в) ухвалення закону про економічну самостійність Української РСР.
289. Що таке “парад суверенітетів”?
- а) проголошення союзними республіками СРСР своїх державних суверенітетів;
 - б) демонстрація досягнень суверенних республік СРСР на Виставці досягнень народного господарства СРСР;
 - в) парад, присвячений святкуванню ювілею утворення СРСР у Москві.
290. Який документ історичного значення ухвалено Верховною Радою УРСР 16 липня 1990 р.?
- а) Декларацію про державний суверенітет України;
 - б) Декларацію про економічну незалежність України;
 - в) Декларацію про оновлення союзного договору.
291. Яка з указаних подій стала органічним наслідком “новоогарьовського процесу” в СРСР?
- а) проведення Всесоюзного референдуму в березні 1991 р.;
 - б) обрання М.Горбачова Президентом СРСР;
 - в) спроба підписати новий союзний договір у серпні 1991 р.
292. Коли Верховною Радою УРСР проголошено незалежність України?
- а) 21 серпня 1991 р.;

- б) 24 серпня 1991 р.;
в) 8 грудня 1991 р.
293. Хто став першим Президентом незалежної України?
а) В.Чорновіл;
б) Л.Лук'яненко;
в) Л.Кравчук.
294. Які з указаних країн першими (2 грудня 1991 р.) визнали незалежну Україну?
а) Польща і Литва;
б) Польща і Канада;
в) Канада і США.
295. Розставте події в хронологічній послідовності:
а) затвердження воєнної доктрини України;
б) угода про створення СНД;
в) прийняття Конституції України;
г) вступ України до Ради Європи.
296. Коли прийнято Конституцію України?
а) 8 червня 1995 р.;
б) 28 червня 1996 р.;
в) 8 грудня 2004 р.
297. Розташуйте події в хронологічній послідовності:
а) прийняття Конституції України;
б) прийняття Акта проголошення незалежності України;
в) прийняття Декларації про державний суверенітет України;
г) спроба державного перевороту в Москві (створення ГКЧП).
298. Коли в Україні запроваджено національну грошову одиницю – гривню?
а) з 1 листопада 1992 р.;
б) з 11 жовтня 1994 р.;
в) з 2 вересня 1996 р.

- б) Україна здійснює кроки до зближення з НАТО в рамках “Хартії про особливе партнерство”;
- в) Україна є асоційованим членом НАТО і найближчим часом стане повноправним членом альянсу.
305. Хто із сучасних українських діячів-емігрантів був президентом УНР в екзилі?
- а) Іван Самійленко;
б) Микола Плав'юк;
в) Левко Лук'яненко.
306. У скількох країнах світу є сьогодні українська діаспора та скільки українців вона нараховує?
- 1) 25; а) 8 млн.;
2) 48; б) 18 млн.;
3) 64; в) 28 млн.
307. У якому році в Україні було здійснено перехід на дванадцятибальну систему оцінювання та 12-річне навчання?
- а) у 2000 р.; б) у 2001 р.; в) у 2002 р.
308. У чому полягає особливість релігійного життя в незалежній Україні?
- а) УАПЦ КП визнана державною релігією в Україні;
б) УАПЦ МП офіційно визнана головною релігією в східних регіонах України, а УГКЦ в західних;
в) усім особам гарантована свобода совісті, всі релігійні організації і конфесії є рівними перед законом.
309. Вища освіта в Україні ...
- а) є обов'язковою для всіх громадян України;
б) є обов'язковою для всіх, хто здобув середню освіту;
в) не є обов'язковою, може здобуватися тими, хто на конкурсній основі вступив до ВНЗ після здобуття середньої освіти.

310. Визначте, який з названих факторів впливу не є характерним для сучасного культурного життя в Україні?

- а) вестернізація масової культури;*
- б) глибокий розкол в православ'ї;*
- в) уніфікація культурного життя.*

**ПИТАННЯ
ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ**

1. Первісна доба в історії України: періодизація, розселення людей, їх заняття, суспільна структура.
2. Найдавніші державні утворення на українських землях.
3. Утворення й основні етапи розвитку Київської Русі.
4. Київська Русь за Володимира Великого та Ярослава Мудрого. Причини й наслідки прийняття християнства. Зовнішня політика.
5. Економічні відносини в Київській Русі.
6. Державно-політичний та соціальний устрій Київської Русі. Причини розпаду держави.
7. Галицько-Волинська держава, особливості економічного і державно-політичного розвитку.
8. Культурний розвиток Київської Русі та Галицько-Волинської держави.
9. Боротьба з монголо-татарською навалою. Українські землі під владою ординських ханів.
10. Політичний і суспільний устрій українських земель у Литовській державі, їх соціально-економічний розвиток та культурно-духовне життя.
11. Утворення Речі Посполитої та її колонізаторська політика на українських землях.
12. Виникнення та історична роль українського козацтва. Запорозька Січ.
13. Повстання українського народу кінця XVI – початку XVII ст. та їх місце в національно-визвольному русі.
14. Українська національна революція 1648 – 1676 рр., її основні події та оцінка в історичній літературі.
15. Формування козацької держави, її внутрішня та зовнішня політика (1648 – 1657 рр.).
16. Договір Богдана Хмельницького з Москвою, його причини, зміст, значення.
17. Україна в другій половині XVII ст. Боротьба за збереження незалежності.

18. Україна у складі Московської держави наприкінці XVII – у першій половині XVIII ст.
19. Україна у складі Росії у другій половині XVIII ст. Остаточне знищення української державності.
20. Українська культура доби козацької держави.
21. Правобережна і Західна Україна у складі Речі Посполитої в другій половині XVIII ст. Розділи Польщі та їх наслідки для історичної долі українського народу.
22. Національно-визвольні рухи в Україні у XVIII ст.
23. Економічне та соціально-політичне життя на українських землях у складі Російської імперії в першій половині XIX ст. Декабристський рух.
24. Національне відродження у XIX ст. Політизація українського національного руху. Культурно-духовне життя.
25. Українські землі у складі Австрійської імперії наприкінці XVIII ст. – першій половині XIX ст. Особливості національного відродження.
26. Реформи 60 – 70-х років XIX ст. в Російській імперії та їх наслідки для економічного і суспільно-політичного розвитку українських земель.
27. Соціально-економічний та політичний розвиток західноукраїнських земель в Австро-Угорській імперії у другій половині XIX ст. Москвофіли і народовці.
28. Радикалізація національного руху в Галичині на початку XX ст. Виникнення націоналістичного та соціал-демократичного рухів.
29. Суспільно-політичний і національний рухи в Україні на початку XX ст. Революційні події 1905 – 1907 рр.
30. Україна після поразки революції 1905 – 1907 рр. Спроби царизму реформувати економічне й політичне життя.
31. Україна в роки Першої світової війни.
32. Початок національно-демократичної революції 1917 – 1921 рр. в Україні. Центральна Рада та її політика. Проголошення незалежності УНР.
33. Тактика більшовиків в Україні у 1917 р. Проголошення радянської влади та війна з Центральною радою.

34. Квітневий (1918 р.) державний переворот в Україні. Внутрішня та зовнішня політика Української держави доби Гетьманату.
35. Консолідація більшовицьких сил України у другій половині 1918 р. Друге встановлення радянської влади та її крах.
36. Перемога національно-демократичної революції у Східній Галичині. Створення ЗУНР. Польсько-українська війна.
37. Українська Народна Республіка доби Директорії.
38. Акт “Злуки”. Альянс УНР з Польщею та причини його невдач.
39. Радянсько-польська війна 1920 р. та її наслідки для України. Розгром військ Врангеля і Махно.
40. Розвиток УСРР в умовах непу (1921 – 1928 рр.).
41. Утворення СРСР і ліквідація національної державності України. Політика “українізації” та її крах.
42. Сталінська індустріалізація в Україні та її соціально-економічні наслідки.
43. Запровадження колгоспного в УСРР. Репресії проти селянства. Голодомор 1932 – 1933 рр.
44. Утвердження тоталітарного режиму влади і його прояви в суспільно-політичному та культурно-духовному житті України.
45. Західноукраїнські землі у 1921 – 1938 рр. Проблема українського націоналізму.
46. Закарпаття у 1918 – 1939 рр. Карпатська Україна та її історична доля.
47. Україна напередодні та на початку Другої світової війни (1939 – 1941 рр.).
48. Оборонні операції Червоної армії на початковому етапі Великої Вітчизняної війни Радянського Союзу. Окупація України військами Німеччини та її союзників.
49. Окупаційний режим і рух Опору в Україні в роки Великої Вітчизняної війни Радянського Союзу та його особливості.

50. Звільнення України від фашистських окупантів. Економічні і політичні наслідки Другої світової війни для України.
51. Повоєнна відбудова України в 1945 – на початку 50-х рр. Загострення політичної боротьби в західних областях; поразка УПА.
52. Культурно-духовна політика комуністичної партії в Україні в роки Великої Вітчизняної війни Радянського Союзу та повоєнні роки.
53. Економічний і соціально-політичний розвиток України у другій половині 50-х – на початку 60-х рр. XX ст.
54. Лібералізація суспільно-політичного життя в УРСР у другій половині 50 - х – на початку 60-х рр. XX ст. та її суперечливий характер. Політика “злиття націй” та русифікації, її наслідки.
55. Україна у другій половині 60-х – середині 80-х рр. XX ст. Крах комуністичної системи. Українське дисидентство.
56. Національна антикомуністична революція 1989 – 1991 рр. в Україні. Суверенізація УРСР. Народження незалежної України.
57. Політичний і суспільно-економічний розвиток України в роки незалежності.
58. Успіхи і труднощі державотворення в незалежній Україні. Конституція 1996 р.
59. Проблеми реформування і розвитку економіки в сучасній Україні.
60. Особливості культурно-духовного процесу в умовах розбудови незалежної України.
61. Зовнішня політика України (кінець XX – початок XXI ст.).
62. Українці за межами України. Українська діаспора.

РЕКОМЕНДОВАНІ ПІДРУЧНИКИ ТА НАВЧАЛЬНІ ПОСІБНИКИ

1. Алексєєв Ю. М. Історія України: Навчальний посібник / Ю. М. Алексєєв, А. Т. Вертегел, В. М. Даниленко. – К.: Каравела, 2004. – 255 с.
2. Аркас М.М. Історія України-Русі / М.М. Аркас. – Одеса: Маяк, 1994. – 391 с.
3. Багалій Д. І. Історія Слобідської України / Д. І. Багалій. – Х.: Дельта, 1993. – 255 с.
4. Багалій Д. І. Нарис історії України: доба натурального господарства / Д. І. Багалій. – К : Час, 1994. – 288 с.
5. Баран В. В. Історія України / В. В. Баран, Г. Я. Лев, З. О. Йосипович, Ю. Д. Зайцев. – Л.: Світ, 2003. – 520 с.
6. Бойко О. Д. Історія України / О. Д. Бойко. – К.: Академвидав, 2007. – 688 с.
7. Борисенко В. Й. Курс української історії: з найдавніших часів до XX століття: навч. посібник / В. Й. Борисенко. – К.: Либідь, 1996. – 616 с.
8. Верстюк В. Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення: Хронологічний довідник / В. Ф. Верстюк, О. М. Дзюба, В. Ф. Репринцев. – К.: Наук. думка, 1995. – 686 с.
9. Верстюк В. Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення: Хронологічний довідник, В. Ф. Верстюк, О. М. Дзюба, В. Ф. Репринцев. – К.: Наук. думка, 1995. – 688 с.
10. Винокур І. С. Давня і середньовічна історія України: навчальний посібник / І. С. Винокур, С. В. Трубчанінов. – К.: Глобус, 1996. – 224 с.
11. Гісем О. В. Історія України в таблицях / О. В. Гісем, О. О. Мартинюк, О. Ф. Трухан. – Х.: Книжковий клуб „Клуб сімейного дозвілля”, 2007. – 480 с.
12. Грабовський С. Нариси з історії українського державотворення / С. Грабовський, С. Ставряні, Л. Шкляр. – К.: Генеза, 1995. – 607 с.
13. Грицак Я. Нарис історії України: формування модерної

- української нації XIX–XX століття: навч. посібн. для учнів гуманіт. гімназій, ліцеїв, студ. іст. ф-тів вузів, вчителів / Я. Грицак. – К.: Генеза, 1996. – 360 с.
14. Грушевський М. С. Ілюстрована історія України / М. С. Грушевський. – К.: Наук. думка, 1992. – 544 с. – (Пам'ятки історичної думки України).
 15. Грушевський М. С. Історія України-Руси: в 11 т., 12 кн. / М. С. Грушевський. – К.: Наук. думка, 1991–2002. – (Пам'ятки історичної думки України).
 16. Гунчак Т. Україна: перша половина XX століття. Нариси політичної історії / Т. Гунчак. – К., 1993. – 288 с.
 17. Гупан Н. М. Історія України від найдавніших часів до 1917 року: посібн. для вчителів, студ., учнів, вступників до вищих навч. закладів / Н. М. Гупан, А. О. Климов, О. І. Пометун, В. Ф. Семистяга та ін. – Луганськ: ЛДП, 1996. – 122 с.
 18. Дорошенко Д. І. Нарис історії України: у 2 т. – Репринтне вид. Передрук з 1-го вид. 1932–1933 рр. – К.: Вид-во „Глобус”, 1991. – 349 с.
 19. Жуковський А. Нарис історії України / А. Жуковський, О. Субтельний. – Л.: Наук. т-во ім. Тараса Шевченка, 1994. – 230 с.
 20. Залізник Л. Л. Нариси стародавньої історії України / Л. Л. Залізник. – К.: Абрис, 1994. – 256 с.
 21. Історія України: Документи і матеріали: навч. посібн. для студ. вищих закладів освіти / уклад., комент. В. Ю. Короля. – К.: ВЦ „Академія”, 2002. – 448 с.
 22. Історія України: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. Скрипник, Л. Домбровська, В. Красовський та ін.; за ред. М. Скрипника. – К., 2003. – 367 с.
 23. Історія України: нове бачення / [В. Ф. Верстюк, О. В. Гарань, О. І. Гуржій та ін.]; під ред. В. А. Смолія. – К.: “Альтернатива”, 2000. – 462 с.
 24. Коваль М. В. Історія України / М. В. Коваль, С. В. Кульчицький, Ю. О. Курносів. – К.: Райдуга, 1992. – 512 с.

25. Кононенко П. П. Українознавство: підручник / П. П. Кононенко. – К., 1996. – 384 с.
26. Конончук І. М. Історія України від стародавніх часів до помаранчевої революції / І. М. Конончук. – Ніжин: Гідромакс, 2005. – 283 с.
27. Короткий довідник з історії України / І. Ф. Курас, М. О. Багмет, І. І. Федьков та ін. – К.: Вища школа, 1994. – 256 с.
28. Котляр М. Шляхами віків: довідник з історії України / М. Котляр, С. Кульчицький. – К.: Україна, 1993. – 380 с.
29. Крип'якевич І. П. Історія України / І. П. Крип'якевич. – Львів, 1992. – 568 с.
30. Лаврів П. І. Історія Південно-Східної України. – К.: УВС, 1996. – 334 с.
31. Лановик Б. Д. Економічна історія України і світу / Б. Д. Лановик, Р. М. Матейко, З. М. Матисякевич. – К.: Знання, 1999. – 570 с.
32. Литвин В. М. Україна: досвід та проблеми державотворення (90-ті роки ХХ ст.) / В. М. Литвин. – К.: Наук. думка, 2001. – 560 с.
33. Малий словник історії України / В. Смолій, С. Кульчицький, О. Майборода та ін. – К.: Либідь, 1997. – 464 с.
34. Нариси з історії суспільних рухів і політичних партій в Україні (ХІХ–ХХ ст.) / Я. Малик, Б. Вол, С. Гелів та ін. – Л., 2001. – 296 с.
35. Панченко П. П. Україна: друга половина ХХ століття. Нариси історії / П. П. Панченко, М. Р. Плющ, Л. А. Шевченко та ін. – К.: Либідь, 1997. – 214 с.
36. Політична історія України ХХ ст.: у 6 т. / Редкол. І. Курас (голова) та ін. – К.: Генеза, 2002–2003.
37. Полонська-Василенко Н. Д. Історія України: у 2 т. / Н. Д. Полонська-Василенко. – К.: Либідь, 1995.
38. Пономарьов А. П. Етнічність та етнічна історія України: курс лекцій / А. П. Пономарьов. – К.: Либідь, 1996. – 272 с.
39. Пономарьов А. П. Українська етнографія: Курс лекцій /

- А. П. Пономарьов. – К.: Либідь, 1994. – 312 с.
40. Слюсаренко А. Г. Новітня історія України (1900–2000): Підручник / А. Г. Слюсаренко, В. І. Гусєв, В. М. Литвин та ін. 2-е вид., перероб. і доповн. – К.: Вища освіта, 2002. – 719 с.
 41. Субтельний О. Україна: історія / О. Субтельний. – К.: Либідь, 1993. – 736 с.
 42. Чмихов М. О. Археологія та стародавня історія України: Курс лекцій / М. О. Чмихов, Н. М. Кравченко, І.Т. Черняков. – К.: Либідь, 1992. – 315 с.
 43. Чмихов М. О. Давня культура / М. О. Чмихов. – К.: Либідь, 1994. – 216 с.
 44. Шевчук В. П., Тараненко М. Г. Історія української державності. – К.: Либідь, 1999. – 480 с.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Акт проголошення незалежності України: Прийнятий Верховною Радою України 24 серпня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 38. – С. 502.

Антонович В. Коротка історія Козаччини / В. Антонович. – К.: Україна, 1991. – 158 с.

Антонович В. Про козацькі часи на Україні / В. Антонович. – К.: Дніпро, 1991. – 238 с.

Апанович О. М. Гетьмани України і кошові отамани Запорозької Січі / О. М. Апанович. – К.: Либідь, 1993. – 288 с.

Апанович О. М. Запорозька Січ у боротьбі проти турецько-татарської агресії 50–70-х рр. XVII ст. / О. М. Апанович. – К.: Вид-во АН УРСР, 1961. – 299 с.

Апанович О. М. Розповідь про запорозьких козаків / О. М. Апанович. – К.: Дніпро, 1991. – 334 с.

Апанович О. М. Українсько-російський договір 1654 року. Міфи і реальність. – К.: „Варта”, 1994. – 96 с.

Баран В. Давні слов'яни / В. Баран. – К.: Видавничий дім „Альтернативи”, 1998. – 215 с.

Баран В. К. Україна 1950–1960 рр.: еволюція тоталітарної системи / В. К. Баран. – Львів: НАН України, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича, 1996. – 447 с.

Баран В. К. Україна в умовах системної кризи (1946–1980-і роки) / В. К. Баран, В. М. Даниленко. – К.: Видавничий дім „Альтернативи”, 1999. – 304 с.

Баран В. К. Україна після Сталіна: Нарис історії 1952–1985 рр. / В. К. Баран. – Львів: Свобода, 1992. – 124 с.

Бойко О. Д. Україна від путчу до Пущі (серпень – грудень 1991 р.): монографія / О. Д. Бойко. – Ніжин : ТОВ „Видавництво „Аспект-Поліграф”, 2006. – 224 с.

Боплан Г. Л. Опис України / Г. Л. Боплан. – К.: Наук. думка, 1990. – 256 с.

Борисенко В. Й. Соціально-економічний розвиток Лівобережної України в другій половині XVII ст. / В. Й. Борисенко. – К.: Наук. думка, 1986. – 262 с.

- Братко-Кутинський О. А. Феномен України. – К.: Редакція газ. „Вечірній Київ”, 1996. – 302 с.
- Бунятян К. П. На світанку історії / К. П. Бунятян, В. Ю. Мурзін, О. В. Симоненко. – К.: Ін-т історії України НАН України, 1998. – с. 335.
- Величко С. В. Літопис: у 2-х т. / С. В. Величко. – К.: Дніпро, 1991. – Т. 1. – 366 с.
- Верстюк В. Ф. Махновщина: Селянський повстанський рух на Україні 1918–1921 рр. – К.: Наук. думка, 1991. – 368 с.
- Веселова О. М. Голодомори в Україні 1921–1923, 1931–1933, 1946–1947: злочини проти народу / О. М. Веселова, В. І. Марочко, О. М. Мовчан; Асоц. дослідників голодоморів в Україні, ін-т історії України НАН України. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2000. – 265 с.
- Винниченко В. К. Відродження нації Ч. 1–2. / В. К. Винниченко. – К.: Політвидав України, 1990. – Ч.1. – 348 с. – Ч.2. – 328 с.
- Воронов І. Голод 1946–1947 рр. / І. Воронов, Ю. Пилявець. – К.: Т-во „Знання” УРСР, 1991. – 46 с.
- Воропай О. Звичаї нашого народу: Етнографічний нарис / О. Воропай. – К.: Оберіг, 1993. – 592 с.
- Голобуцький В. О. Запорозьке козацтво / В. О. Голобуцький. – К.: Вища школа, 1994. – 539 с.
- Голод 1921–1923 років в Україні: зб. документів і матеріалів / АН України, Ін-т історії України та ін.; упоряд.: О. М. Мовчан, А. П. Огінська, Л. В. Яковлева; відп. ред. С. В. Кульчицький. – К.: Наук. думка, 1993. – 240 с.
- Голод 1932–1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів. – К.: Політвидав України, 1990. – 605 с.
- Голод в Україні 1946–1947 рр. Документи і матеріали. – К. – Нью-Йорк: Вид-во М. П. Коць. – 1996. – 376 с.
- Голодомор 1932–1933 років в Україні: документи і матеріали / упоряд. Р. Я. Пиріг; НАН України. Ін-т історії України. – К.: Вид. дім „Києво-Могилянська академія”, 2007. – 1128 с.

- Голубенко П. Україна і Росія у світлі культурних взаємин / П. Голубенко. – К. : Вид-во художньої літератури “Дніпро”, 1993. – 256 с.
- Грушевський М. С. Хто такі українці і чого вони хочуть. – К.: Знання України, 1991. – 240 с.
- Гунчак Т. Україна: перша половина ХХ століття: нариси політ. історії / Т. Гунчак; голов. ред. С. Головка. – К. : Либідь, 1993. – 287 с.
- Гуржій О. І. Українська козацька держава в другій половині XVII – XVIII ст.: кордони, населення, право / О. І. Гуржій. – К.: Основи, 1996. – 224 с.
- Гуржій О. І. Гетьманська Україна / О. І. Гуржій, Т. В. Чухліб. – К.: Альтернативи, 1999. – 304 с.
- Донцов Д. Історія розвитку української державної ідеї / Д. Донцов. – К.: Знання, 1991. – 48 с.
- Енциклопедія історії України: в 5 т./ Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. – К.: Наук. думка, 2003 – 2007.
- Енциклопедія українознавства: у 10 т./ Наук. т-во ім. Т. Шевченка; голов. ред. В. Кубійович. – Париж–Нью-Йорк, 1955–1984.
- Єфименко О. Я. Історія України та її народу / О. Я. Єфименко. – К.: Мистецтво, 1992. – 256 с.
- Замлинський В. Історія України в особах: IX – XVIII ст. / В. Замлинський, І. Войцехівська, В. Галаган та ін. – К.: Україна, 1993. – 396 с.
- Запорізьке козацтво в українській історії, культурі та національній самосвідомості. – К., 1997. – 275 с.
- Іванченко Р. П. Київська Русь: початки Української держави / Р. П. Іванченко. – К.: Просвіта, 1995. – 96 с.
- Історія української культури: побут, письменство, мистецтво, театр, музика / За заг. ред. І. Крип'якевича. – К.: Либідь, 1994. – 651 с.
- Касьянов Г. В. Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960-80-х років / Г. В. Касьянов. – К.: Либідь, 1995. – 224 с.

Касьянов Г. В. Сталінізм і українська інтелігенція (20–30-ті роки) / Г. В. Касьянов, В. М. Даниленко. – К.: Либідь, 1991. – 344 с.

Касьянов Г. В. Українська інтелігенція 1920-30-х років: соціальний портрет та історична доля / Г. В. Касьянов. – К.: Глобус, Вік, 1992. – 176 с.

Коваль М. В. Україна в Другій світовій і Великій Вітчизняній війнах (1939–1945 рр.) / М. В. Коваль. – К.: Альтернативи, 1999. – 336 с.

Колективізація і голод на Україні, 1929–1933: зб. док. і матеріалів. – 2-е вид., стереотип. / АН України. Ін-т історії України та ін.; редкол.: С. В. Кульчицький (відп. ред.) та ін.; упоряд.: Г. М. Михайличенко, Є. П. Шаталіна. – К.: Наук. думка, 1993. – 733 с.

Конквест Р. Жнива скорботи. Радянська колективізація і голодомор / Р. Конквест. – К.: Либідь, 1993. – 384 с.

Конституційні акти України 1917–1920 рр. Невідомі конституції України. – К.: Філософська і соціологічна думка, 1992. – 273 с.

Конституція України. – К., 1996. – 116 с.

Копиленко О. Л. Держава і право України. 1917 – 1920: навч. посіб. / О. Л. Копиленко, М. Л. Копиленко. – К.: Либідь, 1997. – 205 с.

Косик В. Україна і Німеччина у другій світовій війні / В. Косик. – Париж–Нью-Йорк–Львів, 1993. – 657 с.

Котляр М. Історія України в особах. Давньоруська держава / М. Котляр. – К.: Україна, 1996. – 240 с.

Котляр М. Ф. Галицько-Волинська Русь / М. Ф. Котляр. – К.: Альтернативи, 1998. – 336 с.

Крижицький С. Д. Античні держави Північного Причорномор'я / С. Д. Крижицький, В. М. Зубар, А. С. Русяєва. – К.: Видавничий дім „Альтернативи”, 1998. – 352 с.

Куліш А. Геноцид. Голодомор 1932-1933. Причини, жертви, злочинці / А. Куліш. – Полтава, 2000. – 84 с.

- Кульчицький С. В. Комунізм в Україні: Перше десятиріччя (1919–1928) / С. В. Кульчицький. – К.: Основи, 1996. – 396 с.
- Кульчицький С. Україна між двома війнами (1921–1939 рр.) / С. Кульчицький. – К.: Альтернативи, 1999. – 336 с. – (Україна крізь віки. – Т. 11).
- Лисяк-Рудницький І. Нариси з історії нової України / Лисяк-Рудницький. – Л.: Меморіал, 1991. – 103 с.
- Литвин В. М. Україна на межі тисячоліть (1991–2000 рр.) / В. М. Литвин. – К.: Альтернативи, 2000. – 360 с.
- Марочко В. Голодомор 1932–1933 років в Україні: Хроніка / В. Марочко, О. Мовчан / НАН України. Інститут історії України. – К.: Вид. дім „Києво-Могилянська академія”, 2008. – 294 с.
- Мозолевський Б. М. Скіфський степ / Б. М. Мозолевський. – К.: Наук. думка, 1983. – 198 с.
- Моця О. П. Київська Русь: від язичництва до християнства / О. П. Моця, В. М. Ричка. – К.: Глобус, 1996. – 224 с.
- Нагаєвський І. Історія Української держави двадцятого століття / І. Нагаєвський. – К.: Укр. письм., 1993. – 413 с.
- Національна книга Пам'яті жертв голодомору 1932 – 1933 років в Україні. Луганська область. – Луганськ : Янтар, 2008. – 920 с.
- Огієнко І. Українська культура / І. Огієнко. – К.: Довіра, 1992. – 140 с.
- Перша Конституція України гетьмана Пилипа Орлика. 1710 рік. – К.: Веселка, 1994. – 76 с.
- Петров В. П. Походження українського народу / В. П. Петров. – К.: Фенікс, 1992. – 192 с.
- Півторак Г. Українці: звідки ми і наша мова / Г. Півторак. – К.: Наук. думка, 1993. – 200 с.
- Політична система сучасної України: особливості становлення, тенденції розвитку / редкол.: Ф. М. Рудич (голова) та ін. – К.: Парламентське вид-во, 1998. – 352 с.
- Різниченко В. Пилип Орлик – Гетьман України / В. Різниченко, І. Борщак. Великий мазепинець Григор Орлик: іст. оповіді / І. Борщак. – К.: Укр. письм., 1996. – 302 с.

Рубльов О. С. Українські визвольні змагання (1917–1921 рр.) / О. С. Рубльов, О. П. Реєнт. – К.: Альтернативи, 1999. – 320 с. – (Україна крізь віки. – Т. 10).

Рубльов О. С. Сталінщина і доля західноукраїнської інтелігенції: 20–50-ті роки ХХ ст. / О. С. Рубльов, Ю. А. Чеченко. – К.: Наук. думка, 1994. – 350 с.

Русина О. В. Україна під татарами і Литвою / О. В. Русина. – К.: Альтернативи, 1998. – 320 с.

Сарбей В. Г. Національне відродження України / В. Г. Сарбей. – К.: Альтернативи, 1999. – 336 с. – (Україна крізь віки. – Т. 9).

Сергійчук В. І. “Українізація Росії”: Політичне ошуканство українців російською більшовицькою владою в 1923–1932 роках / В. І. Сергійчук. – К.: Укр. видавн. спілка, 2000. – 336 с.

Сергійчук В. І. Етнічні межі і державний кордон України / В. І. Сергійчук. – К.: Укр. видавн. спілка, 2000. – 431 с.

Сергійчук В. І. Національна символіка України / В. І. Сергійчук. – К.: Веселка, 1992. – 107 с.

Сергійчук В. І. Правда про “золотий вересень” 1939-го / В. І. Сергійчук. – К.: Укр. видавн. спілка, 1999. – 128 с.

Сергійчук В. І. Українська соборність: відродження українства в 1917–1920 роках / В. І. Сергійчук. – К.: Укр. видавн. спілка, 1999. – 415 с.

Слюсаренко А. Г. Історія української конституції / А. Г. Слюсаренко, М. В. Томенко. – К.: Знання, 1993. – 192 с.

Смолій В. А., Степанков В. С. Українська національна революція середини ХVІІ ст.: проблеми, пошуки, рішення. – К.: Ін-т історії України НАН України, 1999. – 109 с.

Смолій В. Як і коли почала формуватися українська нація / В. Смолій, О. Гуржій. – К.: Либідь, 1991. – 246 с.

Смолій В. А. Богдан Хмельницький: соціально-політичний портрет / В. А. Смолій, В. С. Степанков. – К.: Либідь, 1993. – 504 с.

Смолій В. А. Політична система українського суспільства у роки національної революції ХVІІ століття / В. А. Смолій, В. С. Степанков. – К.: Інститут історії України, 2008. – 120 с.

Смолій В.А. Українська національна революція XVII ст. (1648–1676 рр.) / В.А. Смолій, В.С. Степанков. – К.: Альтернативи, 1999. – 352 с.

Солдатенко В. Ф. Українська революція. Концепція та історіографія / В. Ф. Солдатенко. – К.: Просвіта, 1997. – 416 с.

Станко В. Н. Історія первісного суспільства / В. Н. Станко, М. І. Гладких, С. П. Сегеда. – К.: Либідь. – 1999. – 240 с.

Толочко О. П. Київська Русь / О. П. Толочко, П. П. Толочко. – К.: Альтернативи, 1998. – 352 с. – (Україна крізь віки. – Т. 4).

Трошинський В. П. Українці в світі / В. П. Трошинський, А. А. Шевченко. – К.: Альтернативи, 1999. – 352 с.

Україна багатопартійна: Програмні документи нових партій / [передм.: О. Гарань]. – К., 1991. – 192 с.

Україна в сучасному геополітичному просторі: теоретичний та прикладний аспекти. (Кол. моногр.) / за ред. Ф. М. Рудича. – К.: МАУП, 2002. – 488 с.

Українська державність у XX столітті : історико-політологічний аналіз / [керівн. авт. колект. О. Дергачов]. – К.: Політична думка, 1996. – 436 с.

Ульяновський В. Історія церкви та релігійної думки в Україні.: у 3-х кн. / В. Ульяновський, О. Крижанівський, С. Плохій. – К.: Либідь, 1994.

Чорна книга України: Зб. документів, архів. матеріалів, листів, доп., ст., досліджень, есе / упоряд., ред. Ф. Зубанича; передм. В. Яворівського. – К.: Вид. центр „Просвіта”, 1998. – 784 с.

Шаповал Ю. І. Україна 20–50-х років: Сторінки ненаписаної історії / Ю. І. Шаповал. – К.: Наук. думка, 1993. – 361 с.

Шаров І. Ф. 100 видатних імен України / І. Ф. Шаров. – К.: Видавничий дім „Альтернативи”, 1999. – 496 с.

Щербак В. О. Антифеодальні рухи на Україні напередодні визвольної війни 1648–1654 рр. / В. О. Щербак. – К.: Наук. думка, 1989. – 125 с.

Юрій М. Г. Етногенез та менталітет українського народу / М. Г. Юрій. – К.: “Таксон”, 1997.

Навчально-методичне видання

КЛИМОВ Анатолій Олексійович
АНПЛОГОВА Тетяна Юріївна
ГОГОХІЯ Нані Тамазівна
СЕМІСТЯГА Володимир Федорович

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

*Навчально-методичний посібник
для студентів неісторичних
спеціальностей університету
(денна форма навчання)*

Відповідальний за випуск – Климов А. О.
Комп'ютерна верстка – Анпілогова Т. Ю.
Коректор – Должикова Т. І.

Здано до склад. 17. 05. 2010 р. Підп. до друку 16. 06. 2010 р.
Формат 80×64¹/₁₆. Папір офсет. Гарнітура Times New Roman. Друк
ризографічний. Ум. друк. арк. 7,03.
Наклад 400 прим. Зам. № 100.

Видавець і виготовлювач
Видавництво Державного закладу
„Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”
вул. Оборонна, 2, м. Луганськ, 91011. т/ф: (0642) 58-03-20.
e-mail: alma-mater@list.ru
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3459 від 09.04.2009 р.